

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1982

JÚNIUS

SÓS GYÖRGY

Az emmenthali hóhér

Komikus tragédia két részben

Szereplők:

RÜPP WALTER bíró és sajtimester

BROTT PÉTER jegyző, kincstartó, kenyérsütő és sajtimester

FLAMM ERVIN tűzoltóparancsnok és sajtimester

HUFL JAKAB fegyver-, kovács- és sajtimester

GEGENKÁSER OTTÓ nem sajtimester

DRAPP JEREMIÁS tudós és sajtimester

DRAPP JEREMIÁSNE Éva, tudós- és sajtimester

Történik Emmenthalban ötszáz évvel ezelőtt

I. RÉSZ

1. kép

Szín: Drapp Jeremiás sajtkészítő mester házának zárt udvara. Az udvar közepét hatalmas tölgyfa törzse jelzi, lomb-ja befedi nemcsak az udvart, de az épületeket is. Hátról nehéz nagykapu zárja le a teret, ennek egyik szárnyában kiskapu nyílik, ezen közlekednek a gyalogos embe-Flamm Ervin tűzoltóparancsnok, Brott Péter kenyérsütő, dalt fából épült lakóház meredek tetővel, több egymás melletti ajtóval. Az udvarról két lépcső vezet föl az ajtókhöz. Jobb oldalon ugyancsak fából épült kamrák, csűr stb. Itt látható a színpad mélyén húzódo kerítés és a kamrák szögletében egy tetővel ellátott, de egyébként nyitott fészer. Benne polcokon nagy, kerek sajtok sorakoznak. A földön néhány, a sajt készítéséhez szükséges eszköz: dézsák, keverőkanalak; mindez természetesen fából. A tölgyfa tövével pad. Előtte hosszú, nehéz tölgy-asztal, körülötte támla nélküli székek azok számára, akik nem férnek a padra. Szemben középen ül Drapp Jeremiás, mellette újdonsült hitvese, Éva. Tőlük jobbra-balra elhelyezkedve: Rüpp Walter az emmenthali bíró. Flamm Ervin tűzoltóparancsnok, Brott Péter kenyérsütő Hull Jakab fegyver- és patkolókovács. Mindannyian elmerülten esznek, szinte szertartásos komolysággal: ki-véve Évát, aki előtt a többiekkel ellentétben még tányér sincs.

Az idő: késő délután, kb. ötszáz évvel ezelőtt

ÉVA (húsz év körüli, hamvas jelenség, tele életkedvvel. Hamvassága korántsem zárja ki, hogy egyben férfi-szemmel nézve, igen kívánatos ne legyen. Most komoran néz jobbra-balra az étkezőkre, majd kis ideig merőn figyelj férjét, aztán rövid tusakodás után ellenállhatatlanul kitör belőle a kacagás)

A férfiak fölkapják a fejüket, hökkent, szigorú tekintettel néznek a lányra

(Éva ijedten kapja a tenyerét a szája elé, és szemét illedelmesen lesütve, maga elé néz)

A férfiak elégedetten nyugtázzák az eredményt, nagy lendülettel esznek tovább

HUFL (nagydarab, lomha mozgású ember; miután le-nyelt, egy nagyobb falatot) ...És csakugyan elmondja Drapp uram az egészet?

DRAPP (negyven körüli, joviális férfiú) Megígértem ... RÜPP (közel az emmenthali nyugdíj korhatárához; hivatalát komoly méltósággal viselő sajtimester. Fiatalabb éveiben valószínűleg ő volt a legszebb férfi a faluban, s az sem lehetetlen, hogy a legokosabb is, hiszen nagyon kicsi falu Emmenthal. Hullt oktatva) Megígérte...

Tovább esznek

ÉVA (lassan nekibátorodva fölneéz, lopva körbejártatja tekintetét az étkezőkön, újra a férjére néz, újra föl-kacag) Olyan érdekesen mozog a bajsza, ahogy eszik!

A férfiak, mint az előbb, abbahagyják a rágást, vasvilla-szemmel néznek rá

(Ismét gyorsan lehajtja a fejét)

RÜPP (szigorúan) Emmenthal falu teljes vezetősége tisztelte meg ezt az esküvői asztalt ...

DRAPP (tisztellel fejét hajt, de nem nagyon)

RÜPP ... nem akarok több erkölcsstelen megjegyzést hallani. Értetted?!

ÉVA (ijedten rebeget) Igenis, bíró uram.

Tovább esznek, már ti. a férfiak

BROTT (sovány arcú, korán öszülő-kopaszodó ember, meglehetősen ravasz, legalábbis emmenthali méreteken) A legkisebb fortélyt is elárulja, Drapp uram? DRAPP Azért kísérleteztem, hogy ne csak nekem, de

egész Emmenthalnak haszna legyen. Ami ehhez kell, elmondom. A vacsora után. Megígértem.

FLAMM (néhány évvel fiatalabb a többiekénél. Most a bírót utánozva mondja Huflnak) Megígérte...

Esznek

ÉVA (kis szünet után ismét bátorságra kap) Éhes vagyok!

A férfiak döbbenet hagyják abba a rágást, és ekkora szemtelenség hallatán úgy néznek rá, mintha legalábbis folyójutotta volna a falut

(Nem törődik a szemekkel, most már ő is dühös) Igenis, éhes vagyok! Ez az én lakodalmam Drapp Jeremiás sajtészítő mester úrral, és mégsem kapok enni egy falatot sem!

A sajtimesterek tekintete most Drapp Jeremiás felé fordul, tőle kéri számon az asszony illetlen viselkedését)

DRAPP (bár nem kenyerere a szigorúság, mégis szigorúan fordul Évához) Mi itt Emmenthalban megbecsüljük az asszonyt, nem úgy, mint sok más helyen a világban. Mi, emmenthali férfiak emberszámba vesszük a nőket, és nincs ebéd vagy vacsora, hogy ne adnánk ne-kik enni abból, ami megmarad. Így hát hallgass!

ÉVA De ezek mindent fölزابálnak!

DRAPP (rémülten néz körül, hátha ezt nem hallották a többiek. De természetesen hallották, és ez látszik a

tekintetekből is) Hm. Hm. Ebben a völgyben, mióta csak az Emme folyó kanyarog az alján, még soha nem fordult elő, hogy egy asszonyt már az első napon meg kelljen verni! (Körülnéz, de a tekintetekből látja, hogy nem volt elég szigorú, ezért hozzáteszi) ...hogy az első napon alaposan meg kelljen verni ... !

ÉVA (megszéppenten lehajtja a fejét)

DRAPP (miközben a férfiak elégedetten tovább esznek, titokban letör egy darab sajtot az előtte levő fatálon főlhalmozott sajttegyből, és egy szigorúnak szánt, de lényegében kedves mozdulattal Éva szájába dugja)

ÉVA (vidáman rágcsál)

A sajtmeisterek befejezik az evést, csaknem egyszerre. Nem mint valami vezényszóra, hanem inkább a bírő-hoz alkalmazkodva, egyszerre törlik meg a szájukat, és jóllakottan konyhákölve az asztalra bámulnak maguk elé

Most már etetek? (Maga élre húz egy fatányért) DRAPP (a bírő tekintetétől ösztökélve) Irt?

ÉVA I-lát hol?

DRAPP A konyhában. (Rüpphöz, mentegetve) Gyerek még, de lassan majd csak megtanulja, hogy mi is az illendőség.

RÜPP Arra való a nászéjszaka, hogy illemre tanítsa. (A férfiak felröhögnek, Drapp zavartan pislog hol Évára, hol a férfiakra)

ÉVA (föáll, Rüpphöz) Milyen vicces tetszik lenni ! Pedig én már azt hittem, nem is tetszik emlékezni rá, hogy mire való a nászéjszaka! (Ezzel hátat fordít és bemeleg a konyhába a zsákmányolt tállal, amire azért még rak egy s mást, az asztalon levő ételekből, sőt egy kupa bort is fog mellé)

A férfiak röhögése Éva válaszára hirtelen 'megszakad, mintha villám csapott volna be; szájuk tátva marad a csodálkozástól. Csak Drapp Jeremiás néz derűs göcögéssel az asszony után. Kis csönd, majd zörgetnek a kapun

DRAPP (mozdulni akar a zörgetésre, de a vendégek vizslaszemmel figyelik, ezért a konyha felé kiabál) Asszony!

ÉVA (megjelenik az ajtóban. Kezében egy kacsacomb, azt rájga nagy lendülettel)

DRAPP Zörgetnek.

ÉVA Hallom.

DRAPP Nyisd ki!

ÉVA (zörörtőlödvé megy a kapuhoz) Ha megtanulom, hogy asszony létemre minden zörgetőnek kaput nyissak, tudom isten, lesz egy pár nyugtalan éjszakája! (Kinyitja a kaput és meglepetten lép hátra) Hú, de igen szép fiatalember!

Mind odafordulnak

GEGENKÁSER (huszonöt év körüli fickó, vállán tarisznya és lant. Mélyen meghajol Éva előtt) Hódolat a ház asszonyának, tudós Drapp Jeremiás sajtkészítő mester újdonsült hitvesének — ha nem csalódom ... ?

ÉVA (megilletődvé) Nem csalódik ...

GEGENKÁSER (pendít egyet a lantján, s mintegy kijavítva önmagát) ...Gyönyörű hitvesének, akit ma méltán nevezhetünk a sajtok virágának, és akit az utókor majd így fog nevezni : az emmenthali anyja! (Ismét pendít egyet a lanton, gálánsan meghajlik)

ÉVA (szinte elolvad) Ó, ha az uram megengedné, legszívesebben megsimogatnám (Drappra néz kérdően) ... Azt hiszem, nem engedi.

GEGENKÁSER (bejön, meghajlik Drapp felé) Hódolat a ház urának, tudós Drapp Jeremiás sajtmeister uram-nak, kinek nevét, mióta a Kósza Hírekben tudományos búvárkodásáról az első nem hivatalos tudósítás megjelent, egyre nagyobb tisztelettel emlegetik mind a trappisták, mind az eidamiak. Sőt, maga Roquefort ura is megjegyezte, hogy ha ez igaz, akkor tulajdonképpen föl van találva az emmenthali sajt. Ha igaz. Es Drapp Jeremiás uram a sajt atyja leszen. (Meghajlik, hogy jelezze, befejezte Drapp üdvözlését. Közben zsebéből kis papírt vesz elő, arról olvassa le a következő neveket. Meghajlik Flamm felé) Üdvözlét Rüpp Walter falubíró és sajtmeister úrnak ...

FLAMM (büszke a cserére, de azért ijedten integet, hogy nem ő az)

GEGENKÁSER (nem jön zavarba. Rüpp felé fordul, ki-

csit mélyebben meghajol) Üdvözlét Rüpp Walter sajt-mester uramnak, aki mellesleg ellátja Emmenthal falu bírójának tisztét, ami nem ád ugyan sok munkát, hiszen köztudott, hogy Emmenthal tizenhét sajtkészítő családja a legpéldásabb erkölcsben, békességben, jámborságban, jó szomszédságban él, de hogy ez így van, az javarészt Rüpp Walter bíró uram bölcsességének köszönhető, aki bírói minőségében szüntelenül azon fáradozik, hogy ne kelljen bírói minőségében fáradoznia.

FLAMM (nem érti, de nagyon szeretné) Ha lehetne ezt még egyszer ...

RÜPP (első pillanatra ő sem érti, sőt másodikra sem, de sejtí, hogy dicsérték, s ezért kihúzza magát) Nem kell túlozni. Emmenthalt én tettem azzá, ami, de túlozni nem kell.

GEGENKÁSER (Flammhoz) Üdvözlét Brott Péter jegyző, kenyérsütő és sajtmeister ...

FLAMM (most nagyon megsértették. Ököibe szorított kézzel áll föl)

ÉVA (kacagva) Vigyázzon, az a tűzoltó!

GEGENKÁSER (körülnéz, s mert Brott kihúzza magát, nem nehéz őt megtalálni, így felé fordul) Üdvözlét Brott Péter kincstartó, jegyző, kenyérsütő és sajt-mester uramnak (majd Flamm felé), valamint Flamm Ervin sajtmeister és tűzoltóparanesnok úrnak, akinek fölmérhetetlen érdemei vannak abban, hogy tűz csak ott ég, ahol. S ahol nem, ott nem. (Hufl felé fordul) És végezetül Hull Jakab sajtmeister, fegyver- és patkolókovács uramnak ...

FLAMM (elragadtatással) Hogy ez mindent tud!

GEGENKÁSER ...akinek foghúzóművészeti híre szinte messzibb vidékre eljut, mint ahol egyáltalán sajtot esznek az emberek, s ugyanakkor a beteg ordítása alig hallatszik el a Silberhorn csúcsáig. (Egy lant-pendítéssel és meghajlással jelzi, hogy a maga részéről befejezte az üdvözlő szónoklatokat)

ÉVA Jaj, beszéljen még ! Olyan jó hallgatni! Maga kicsoda?! És hogy találta ki, hogy én sajtvirág vagyok? És hogy kerül ide hozzánk éppen most? És milyen igazából egy sajtvirág? Hasonlít a kövi ciklámenhez, vagy inkább olyan, mint a havasi gyopár? Es az a lant minek magának? Nem éhes?! (És nem várva feleletet ennyi kérdésre, beszalad a konyhába, de a következő pillanatban már meg is jelenik az ajtóban. Kezében megrakott tál. Megáll és ámulva hallgatja a vendéget)

GEGENKÁSER A Kósza Hírek elnevezésű élő hírszolgálat egy szerény munkatársa áll most Emmenthal magas vezetősége és (Drapp felé) tudományosan búvárkodó sajtkutatója előtt. A Kósza Hírek harminc vándorénekeskel dolgozik. Járjuk a hegyeket-völgyeket, valamennyi fontos eseményt versbe szedünk, és szerény díjazás ellenében más völgyekben és hegyvidéken élnek eljünk. Amíg a nyomtatott újságot föl nem találják majd, addig a hírközlésnek ez marad a legmodernebb formája. Jelen vagyunk minden fontosabb társadalmi, tudományos és kulturális esemény-nél, tudósítunk búcsúkról, vásárokról, marhavészről, kivégzésről, villámcsapásról, kínvallatásról, járványokról, csodákról, leányanyák szégyenéről, kóbor lovagok kalandos és szerelmes történetéről több folytatásban, kívánság szerinti befejezéssel, énekelünk szabás-varrás út-mutatót, időjárás-és vízállásjelentést, valamint olcsó áron hirdetések, esetleg új sajtajták népszerűsítését rímek nélkül vagy rímekkel. Rímekkel természetesen drágább a művészi kivitel miatt. (Éva felé) Nevem Gegenkäser Ottó, ez a lant az igazolványom.

HUFL Mi az, hogy rím? Nekem ez gyanús ... !

GEGENKÁSER A rím, Hufl uram, az, hogy a verssorok vége összecseng, mint két kolomp a mező két végén, ahogy egymásnak felelnek. Például:

Híres kovács Emmenthalban Hufl úr,

Patkójával a ló sosem búsul.

Fogat is húz, tizet is egy nyáron,

S alig hal a tizből bele három.

Ez a rím!

HUFL (meggyőzve) Szép.

ÉVA Gyönyörű! (Az asztalra teszi a tálat) Egyen! (Drapphoz magyarázóan) Érdekes, találtam odabent egy egész sült kacsát. Milyen szerencse!

BROTT Tudna ilyen rimet a kenyeremről is"
GEGENKÄSER Mindenről, Brott uram.

ÉVA Egyen !

GEGENKÄSER Köszönöm, inkább csak a magamét.
(*Tarisznyájából nagy darab sajtot vesz elő, de nem eszik*)
Nálunk iratlan törvény, hogy ha valahol anyagot gyűjtünk,
ott nem fogadunk el még egy morzsát sem, nehogy bárki is
azt mondhasssa, hogy befolyásoltak bennünket. Ez a mi
szakmánk erkölcsi alapja és ez is marad, amíg világ a világ!

ÉVA Istenem, de szép alap!

GEGENKÄSER Igen, egy morzsát sem! Hacsak nem nagyon
kínálják ...

ÉVA Én nagyon kínálok.

GEGENKÄSER Köszönöm. (A sajtot, amit a tarisznyájából
vett elő, beteszi az asztalon levő nagy sajtos tálba, majd
maga elé húzza az Éva által kihozott tálat és enni kezd)

HUFL Akkor most hozzákezd, Drapp uram'?

DRAPP (int Évának, hogy szedje le az asztalt)

ÉVA (összeszedi a tányérokat és beviszi a konyhába, majd
fogja a nagy sajtos tálat és a maradék sajtokat kirakja a
sajttároló polcára. Az asztalon csak az a tál marad, amiből
Gegenkäser eszik, a tál mellett egy kupa bor. Míg Éva ide-
oda mozog, a férfiak, mintha fejüket közös drót húzná,
követik az asszony kívánatos mozgását, kivéve Drappot, aki
viszont a többiek éhes tekintetét figyelő aggodalmasan)

HUFL (mikor Éva végez, de Gegenkäser még eszik) Kezdheti.

DRAPP A vacsora után várni kell egy keveset. Annyit, hogy a
gyomor még tele legyen, de az étel ize már ne érződjék a
szájban. Inni sem szabad addig. Beszélni sem nagyon, hogy
ne legyen száraz a nyelv, ha ízlelni kell.

GEGENKÄSER (iszik, majd nagy koppaszással leteszi a
poharat) A Kósza Hírek jóllakott, és készen áll, hogy
elfogulatlanul tájékoztassa majd széles hallgatóságát arról,
amit itt saját két szemével tapasztalni fog.

ÉVA Jaj, de izgalmas !

DRAPP Maradj csöndben, mert nem fogod érezni az új sajt
ízét!

ÉVA Én úgyis mindig utoljára kapok, igazára ráérek
utolsóknak elhallgatni! (A férfiak már ismert szigorú
tekintetere elnémul és leül)

DRAPP (méltóságtejes lépétekkel megy a sajtállványhoz, s
onnan levesz egy sajtseletet, az asztalra teszi. Ez a
sajtselet több kilósi, a kocsikerék nagyságú egészéből
kivágott cikkely. Drapp ünnepélyes torokkösörülés után)
Számomra ismenős ennek az új fajtának az ize, de
sajtmester uramék ne szóljanak, míg meg nem kóstolták.
(Szeleteket vág a sajtból., és minden mester elé tesz a
kóstolóból) Három tavasz múlt el, mióta a kísérletekbe
kezdtem. Mert nagyon meg kellett vizsgálni, hogy mi is
legyen és hogyan. Mi, sajtmesterek, valamennyien régóta és
jól értjük, hogyan kell sajtot csinálni, akármilyen fajtát:
trappistát, eidamit vagy akár parmesanót. De ezeket
máshol találták ki. Emmenthalnak eddig nem volt saját
sajt-ja, olyan, ami nevünket a világban híressé tegye. Most
itt van, ha sajtmester uramék is elfogadják. Az új sajt és
egyben találmányom lényege a lyuk. Mond-hatnám,
sajtunk két részből áll: sajtból és lyukból. Ki kellett
találnom először a sajtot az ize miatt, s aztán, hogy hogyan
lehet a lyukat beletenni a sajtba. Minél nagyobb lyukat és
minél többet. Mert egy kosár sajt, az egy kosár sajt. A
városok piacain mindenütt három rappen egy kosár sajt
ára, de ha mi a lyukakkal olyan sajtot tudunk előállítani,
amiben két-szer annyi a lyuk, mint a sajt, akkor
ugyanannyi tehén tejéből háromszor annyi kosárral
vihetünk a piac-ra. Higgyék el, ez így van, pontosan
kiszámítottam. Tehát annyi munkával, amivel eddig egy
kosár sajtot csináltunk, mostantól három kosárral
adhatunk el. Így lesz három rappenből kilenc rappen, mert.
az a lyuk, ami belül van a sajton, eladás szempontjából
ugyancsak sajtnak számít, de munka és hozzávaló
szempontjából mégiscsak lyuk az, semmi több. Ennyi a
találmány.

RÜPP (föhláll, kicsit még csámcsog azon a darabon, amit már
Drapp beszámolója alatt a szájába vett. Kinyilatkoztatva)
Jó. A lyuk is jó, meg a sajt is. (Leiit)

FLAMM (föhláll, kóstolgatja) Jó. Csakugyan jó. De miből van
benne a lyuk? (Vissza)

HUFL (föhláll, kicsit csámcsog) Ízlik. Se nem puha, se nem túl
kemény, omlós is. Nem lehetne annyi lyukat csinálni bele,
hogy három rappenből ne kilenc legyen, hanem mondjuk
... mondjuk négyszer annyi? Az annyi mint ...

RÜPP (kisegíti) Tizenhárom ...

HUFL (hálásan) Pontosan. Még olyan jól is hangzik, hogy
háromból tizenhárom. (Leül)

BROTT (föhláll, ízlelgeti, nem nagyon meggyőződően) Jó. Meg kell
adni, testes kis sajt. Az ize különösen érdekes ... (Leül)

FLAMM (tünődve) De ki győzi ezt a rengeteg lyukat kivájni'?

ÉVA Én is kérek !

DRAPP (rá akar szólni, de aztán inkább vág egy darabot,
előbb Gegenkäsernek, majd Évának. De az utolsó szelet
levágásakor megvágja az ujját. Ettől szinte egy-szerre
elhagyja az ereje, bár nagy önfegyelemmel igyekszik
uralkodni magán. Rémulten nézi a kezét) ...Elvágtam a
kezem ... !

ÉVA ((elugrik, Drapphoz rohan, majd mindenki nagy
megrökönyödésére fölrántja a szoknyáját, letép egy csíkot
az alsószoknyájából, és gyorsan beköti Drapp kezét. A
kötés kicsit nagyobb, mint kellene, de csak vígjátéki és nem
bohózáti nagyságú)

GEGENKÄSER Szívesen levágnám a fél karomat, ha ahhoz
is onnan venné a golyócsot.

ÉVA (befejezi a kötést, aztán hatalmasan pofon vágja
Gegenkäsert)

FLAMM Hűl Én is majdnem ezt mondtam ...

RÜPP (igyekszik visszatérni az eseményeket a Hivatalos
mederbe) Akkor hát halljuk, Drapp uram, hogyan kerül a
lyuk a sajtba'?

DRAPP (szédeleg, és ha a kezére néz, szemmel láthatóan
meginog) Ez a sajt hat holdtőlétig érett a pincében, ahol
sem túl meleg, sem túl hűvös nincs. Egy egész sajt
akkora, mint egy kocsikerék, ez a minta is olyanból van
vágva. Ilyen nagyknak kell lennie ah-hoz, hogy olyanra ér
jen, amilyennek lennie kell. Három sajt tölt meg éppen
szinültig egy nagy langnauai füles kosarat ...
(Megtántorodik)

ÉVA (őszinte aggodalommal áll mellette) Támaszkodjon

rám, édes jó uram; bele ne fájjon a sebesülésbe. Én igazán
ráérek még várni az özvegyiségre.

DRAPP (rátámaszkodik) Egy új fajta oltót találtam. Azt kell a
sajtkádba keverni, az csinálja a lyukakat, annyit, hogy
háromszorosára nő tőle a massa. Így lesz három
rappenből kilenc. (Finoman) A négyszeres az tizenkettő
lenne, mert négyszer három az nem tizenhárom, csak
tizenkettő; ezt is kiszámoltam. De az már nem lenne jó.
Oltót a mester uraknak én adok mindig és ingyen,
amennyi kell. Az oltó receptjét le-irtam. Egy börtökben
örzöm, itt lóg a nyakamban. Az oltó titkának haszna legyen
közös, de magát a titkot jobb, ha én örzöm egyedül. Ha
egyszer majd meghalok, vétessék le a nyakamról, és a titok
akkortól legyen Emmenthalé, de még egy emberöltőn át ne
adassék ki idegennek, hogy a haszna egyedül Emmenthalé
legyen. Egy emberöltő után a titok ne legyen többé titok a
világ előtt ... De most bocsássanak meg, rosszul vagyok.
Ha vért látok, mindig rosszul leszek ...

ÉVA Jöjjön, édes jó uram, meggyógyítom én. Tudok olyan
orvosságot, hogy pohárból issza a vért utána !

DRAPP Vért ... ! Pohárból ... ! (Éva karjába szédül) ÉVA
(megpaskolja az arcát, amitől Drapp úgyahogy magához tér,
és feleségére támaszkodva betámolyog a házába. A mesterek
résztvevő néznek utána, miközben rájják a sajtot)

GEGENKÄSER Nagyon szép jelenet volt. Igazán örülök, hogy
itt lehettem. Ha megengedik, elvonulok, és holnapra versbe
szedem az egészet. Valahogy így fog kezdődni :
Halljad, világ, ma este itt nagy esemény zajlott,
Feltalálta Emmenthal az emmenthali sajtot!
S a többi, s a többi ... (Ki felé indul)

BROTT Azért az nem szép Drapp uramtól, hogy a nyakában
örzi a receptet.

RÜPP^o Ott van a legjobb helyen. Különben is ki tudná elolvasni közülnk?

GEGENKÄSER (a sajtáról előtt megáll, s miközben beszél, mintegy szórakozottan matát a sajtok között hogy mit is csinál, az természetesen nem látszik) Én egy tallérért szívesen elolvasom az uraknak.

BROTT Egy tallér az nagy pénz ...

HUPP (határozottan) Nincs mit olvasni. A recept Drapp uramé, és ott van a nyakán.

GEGENKÄSER Ó, ügyes ember rövid időre könnyen leakaszthatja onnan, csak egy kicsit mélyebb álom kell hozzá. „Illatos csalmatok levél”, ez most a legújabb módszer. Két tallérnál nem kerülne többre az egész, elolvasással együtt ... ?

HUFL Úgy érte, hogy ...

FLAMM Hogy érte ... ?

GEGENKÄSER Két tallér.

BROTT (a bíróra figyel, bizonytalanul) Két tallér az nagyon nagy pénz ...

GEGENKÄSER De a titok nem lesz többé titok .

BROTT ...És mi hasznunk lenne abból nekünk? Drapp uram így is ad oltót ...

GEGENKÄSER Drapp uram meg is gondolhatja magát, ha mondjuk egyszer megharagszik. A titok az különben is mindig bajt hoz. Ez a sajt túl jó, és túl sok pénzt jelent annak, aki csinálni tudja. De más völgyek és messzi vidékek sajt készítői irigyek lesznek, előbb-utóbb rátörnek Emmenthalra, s kardélre hányják az egész falut a titok miatt... Két tallér ... ?

A mesterek kérdően néznek Rüppe

RÜPP (kis gondolkodás után, megfontoltan) Drapp uram házában vagyunk, az ő asztalánál ettünk, ittunk. Nem szokás Emmenthalban, hogy a vendég kést döfjön a házigazda hátába. Az meg, hogy holmi jöttmenttel holmi leköpnivaló egyezséget kössön, végképp nem szokás!

HUFL (felfogja az irányelvet. Gegenkäserre) Kidobjam?

GEGENKÄSER Kérem ... én tulajdonképpen nem is úgy gondoltam, én csak ... Vizontlátásra, sajtmeister urak. (Kicsit meghajlik és elsiet)

RÜPP (kis csönd után) Tehát, mi a véleményük az új sajtrol, sajtmeister urak?

FLAMM Szerintem a találmány jól ki van találva. HUFL Jól.

BROTT De nincs ennek egy kis mellékíze? Valami kesernyés vagy édeskés? Vagy édeskés-kesernyés? Nem is annyira akkor, ha rája az ember, mint inkább utána?

ÜPP Szerintem épp ez a jó benne, ez a különös íz; nemcsak a lyuk. Nagy szó lenne, ha Emmenthal meg-mutathatná a világnak ... ! Föl kell ismerni, hogy a világhír az, ami itt most. kockán forog! A jövő!

FLAMM Bizony, ezeken a lyukakon át a jövőbe kell belelátni. Még ha volna is egy kis kesernyés íze, vagy édeskés-kesernyés.

HUFL Talán a lyuknak van ez az íze, de ha sokáig áll fölvágra, akkor kiszellőzik ...

BROTT (Rüpp miatt visszakozi) Nem akarom én Drapp uramat kisebbiteni, a világért sem akarom. Sőt! Igen, azt mondom: sőt! Ezért javaslom, szavazzuk meg a törvényt az új sajt. A törvény az legyen, hogy Drapp uram olthatja az új módon, amit feltalált, az ellen senki kifogást nem emelhet, s nevezheti Emmenthalról. És ha más is akarja, a Drapp uram oltójával olt-hatja más is. Arra csakugyan elég jó, hogy a hírünket meg ne rontsa.

RÜPP Ki szavaz arra, hogy Brott uram szerint hozzuk meg a törvényt?

BROTT (föltartja a kezét) Legföljebb majd azt mondjuk, hogy Emmenthal épp ilyennek akarta az új faj-tát; sok lyukkal, kicsit édes-kesernyésen.

Flamm, majd Hufl is föltartja a kezét

RÜPP (utoljára ő is fölemeli a kezét. Ünnepelesen) Megállapítom, hogy Rüpp Walter bíró, Brott Péter jegyző, kincstartó és kenyérsütő, Flamm Ervin tűz-oltóparancsnok, Hufl Jakab fegyver- és patkolókovács, valamennyien sajtmeisterek, mint Emmenthal vezetői egyöntetűen elfogadják Drapp Jeremiás uram új sajtját emmenthali sajt. Ez legyen a törvény.

ÉVA (kiszalad a házból) Jaj, de jó, hogy még itt vannak! (Odaszalad a sajtos polchoz) Azt üzeni az én jó uram, akinek ma örök hűséget fogadtam (most veszi észre, hogy Gegenkäser hiányzik) — a fiatalember? Elment? Azt üzeni az uram, hogy mindenkinek van itt egy darab sajt ajándékba. Fogyasszák el egészséggel a kedves családjukkal együtt. (Közben már mindenkinek, a kezébe nyomott egy-egy hatalmas szelet sajt) A Kósza Hírek is kaphatott volna egyet. Nem tetszenek tudni, visszajön még? (Közben kinyitja a kiskaput, kinéz, de miután nincs kint senki, a jelenlevőkhez fordul) Akkor most már tessék sietni, mert az uram már jobban van, úgyhogy akármelyik pillanatban elkezdődhet a nászéjszaka!

A férfiak megbotránkozva és Drapp uramat irigyelve elmennek. Éva becsukja mögöttük a kaput

DRAPP (kijön a házból. Karja felkötve, de szemlátomást jobban van)

ÉVA (diadallal) Elmentek!

DRAPP Örültek a sajtja*?

ÉVA Örültek, és nagyon szépen, illően megköszönték. Bíró uram még azt is mondta, hiába, csak egy igazi tudós embernek juthatnak ilyen kedves ötletek az eszébe.

DRAPP A te ötleted volt. Okos asszony vagy. Okosabb, mint hinnéd.

ÉVA Nem. Én nagyon okosnak hiszem magam. Ha tud-ni akarja, nekem is van egy feltalálásom.

DRAPP Igazán?

ÉVA És legalább olyan jelentős, mint a kelmed sajtjában a lyuk.

DRAPP (nem veszi túl komolyan) No lám, két feltaláló egy családban!

ÉVA Emlékszik, mikor az ősszel fönt járt nálunk, a ha-vason, akkor kérdeztem, hogyan kell valamit föl-talál-ni. Azt mondta, hogy az úgy van, hogy az ember fekszik az ágyán álmatlanul, gondolkodik, gondolkodik, és így születik meg az elmélet, amire a többi épül. Ha az elmélet megvan, akkor következnek a gyakorlati kísérletezés. Ugye, így mondta?

DRAPP És te most hol tartasz?

ÉVA Az elméletet már kitaláltam. Nagyon pontosan és jól kitaláltam minden részletét. Tudja, odafönt, ahol senki nem járt, hozzám való férfi sem, és nem hoz-zám való is csak egy jött eddig, odafönt nagyon sok volt az álmatlan éjszaka, amikor az elméletet ki lehetett találni.

DRAPP Es mi a találmányod?

ÉVA A csók.

DRAPP A kicsoda?

ÉVA A csók.

DRAPP Az mi?

ÉVA Tudja, az olyasmi lesz a szerelemben, mint a lyuk a sajtban. A csók tulajdonképpen éppúgy levegő, mint a lyuk, és a szerelem éppúgy megdagad tőle, mint a lyuktól a sajt. Ugyanannyi szerelem a csóktól legalább háromszor akkórának érződik. És az íze is más lesz.

DRAPP (elnézően) És mi az a csók?

ÉVA (nagyot cuppant a levegőbe) Ez.

DRAPP (arcán látszik, hogy nem mérte föl a találmány jelentőségét, próbaképpen ő is belecuppant a levegő-be) Ez?

ÉVA (lelkesen) Egyszerű, ugye?

DRAPP Elég egyszerű.

ÉVA A nagy találmányok mindig egyszerűek. Maga mondta.

DRAPP (még egy próbát tesz, újra cuppant, de semmi értelmét nem találja) Akkor ez csakugyan nagyon nagy találmány.

ÉVA (egyre lelkesebb) Persze, ez még semmi. Egyszerre kell: egy, kettő, három! (Egyszerre cuppantanak)

DRAPP (udvariasan) Kétségtelenül jelentős találmány. De nem gondolod, hogy egy kicsit finomítani kellene?

ÉVA (büszkén) Már finomítottam. Hunyja be a szemét, és most cuppantson! Egy, kettő, há ... (És megcsókolja Drapp Jeremiást)

DRAPP (a csók után kinyitja a szemét; véleménye sokat változott. Felvont szemöldökkel tünődve kóstolgatja a csók ízét, mintha bort vagy sajtot kóstolna)

Hm. Lehet, hogy van benne valami. Hm. Mutasd csak még egyszer. *(Újabb csók, most már lényegesen hosszabb)* Te, azt hiszem, ez csakugyan rendkívüli találmány!

ÉVA Ugye? Mit gondolsz, nem kellene elmondanom a Kósza Hírek-nek is? Talán még utólag is.

DRAPP Egyáltalán nem kell utánamennem.

ÉVA Ahogy gondolja. Talán visszajön még, és majd akkor elmondom neki.

DRAPP *Dehogyan mondod! (Hosszú csók)* És nagyon remélem, hogy egyáltalán nem jön vissza! *(Átöleli Évát, aki engedelmesen lépked vele a ház felé, mikor zörgetnek a kapun)*

ÉVA Zörgetnek

DRAPP Hadd zörgessenek. *(Újra megcsókolja Évát, közben újra zörgetnek, többször, egyre türelmetlenebbül)*

ÉVA *(kis sóhajjal kibontakozik, beszalad a házba, lám-pát hoz ki (tüvegburában égő gyertya), a lámpát az asztalra teszi, aztán a kapu felé szalad; de közben meggondolja magát, a sajtos polcra levesz egy darab sajtot és az asztalra teszi, oda, ahol Gegendkäser ült. Aztán a kapuhoz szalad és kinyitja. Drapp alig győzte szemmel követni az ide-oda röpülő asszonyt)*

Brott és Flamm lépnek be a kapun

(Leplezetlen csaldóttossággal) Csak maguk?

FLAMM Jó estét, Drapp Jeremiás uramék. Remélem, non zavarunk?

ÉVA Dehogyanem ...

DRAPP *(ismét fölveszi az asszonnyal szemben kötelező szigorúságot, leinti)* Jó estét. Fáradjanak beljebb. BROTT Küldöttségben járunk.

FLAMM Vagyis inkább bizottságban. Így mondta bíró uram, bizottság; nem illő, hogy változtassunk rajta ... ÉVA Bizottság—küldöttség, küldöttség—bizottság! Nagyobb találmányokról volt itt szó!

FLAMM *(dühösen, mert fél, hogy mindent elfelejt)* Csönd legyen! Itt most maga Emmenthal beszél! *(Az asztalhoz lép, ahol, délután a bíró szónokolt)*

DRAPP Hallgatjuk.

FLAMM. *Én csak bevezetem, mert a bizottságnak én vagyok a vezetője, meg aztán azért is, hogy jövetelünknek a kellő tekintélyt megadjam. A többi majd Brott mester uram mondja el, mert ő igazán olyan jól tudja a szót csúrnicsavarni, hogy a végén mindig oda lyukad ki, ahova kell. Az ördög tudja, hogy csinálja? Tessék, Brott uram!*

BROTT *Mikor innen elmentünk, a hármas fenyőfáig nem szóltunk egy szót sem. (Évához oktatóan)* Mert Emmenthalban keveset beszélnek a férfiak. Ment mindenki, fejében a gondolatával, hóna alatt a sajtjával. Akkor én megálltam, mert hirtelen egy olyan gondolat hasított belém, ami legfőbb minden üstökösök hasít az ember fejébe, ha van benne ész, amibe egyáltalán hasítani érdemes. Így volt, Flamm tűzoltóparancsnok uram?

FLAMM Eddig szóról szóra.

BROTT *Megálltam. Erre a többiek is, szó nélkül, mert tudják, hogy ha egyszer Brott Péter valahol megáll, ott meg kell állni. Eszembe hasított valami, mondtam aztán, mikor már álltak és néztek. Mert iratlan törvény, hogy aki megáll, azt nézik, és akit néznek, annak meg kell szólalnia. Mester urak!, mondtam, valami nincs itt rendben! Erre bólintottak.*

FLAMM Így igaz.

BROTT *Mert mindenki érezte, hogy valami csakugyan nincsen rendben. Annyira, hogy Hufl. Jakab kovács-mester uram meg is kérdezte: mi nincs itt rendben? Erre mondom én: itt vagyunk mi, Emmenthal falu vezetői, egyszerű, de becsületes emberek címeikkel és rangokkal: bíró, jegyző, kincstartó, tűzoltóparancsnok, fegyvermester, és itt van. Drapp Jeremiás uram egy egészen új sajt feltalálója, aki nemcsak, hogy a lyukat találta ki, hanem még valami nagyon finom kesernyés-édeskés ízt is talált hozzá, amitől csak még híresebb lesz az egész, mondom, nincs az rendjén, hogy épp Drapp uram hiányzik a faluvezetésből. Nincs rendjén, hogy épp Drapp uramnak semmi rangja! Erre ő azt mondják, úgy van!*

FLAMM Úgy van!

BROTT *Rüpp bíró uram, még a fejére is csapott, pedig az igencsak ritka dolog, hogy valaki az ő fejére oda-csapjon. Jól beszélt, Brott uram, így mondta a bíró,*

ezért csakugyan érdemes volt megállni. Azzal leültünk ott nyomban a kelő hold világánál, hogy tanácskozzunk. FLAMM Szóról szóra így volt!

BROTT *Rüpp bíró uram szólat meg elsőnek: be kell választanunk a vezetésbe! Ekkor Hufl mester megkérdezte hogy mit fog csinálni Drapp uram a vezetésben, mi-kor ott már minden hely ki van osztva? De erre azt mondta Rüpp bíró uram, hogy csinálunk még egy hivatalt: s elkezdttünk Drapp Jeremiás uramnak méltó hivatalt keresni.*

DRAPP Nem kellett volna. Hivatal, cím engem soha nem érdekelt.

ÉVA És találtak? Jaj, micsodáné lesznek én, mondják már!

FLAMM Mondjuk, mondjuk! De nem kell Brott uramat összezavarni; ilyen lármában nem lehet azt észben tartani, hogy hol hagyta abba, aztán kezdhetjük elől-ról...

Zörgetnek a kapun

ÉVA *(odaszalad, kinyitja)*

GEGENKÄSER *(besiet)* Lóhalálában szaladtam. Remélem, nem késtem el. Hódolat a ház asszonyának, aki szép, mint a hajnal, ami nemsokára hasadóban lesz az Emme folyó völgye fölött. Ott aludtam nem meszsze a parttól egy fenyő tövében. Hódolat mindenki-nek! Ha Emmenthal színe-java talpon van, a Kósza Hírek is talpon van!

ÉVA *(az asztalhoz szalad, és már nyújtja is Gegendkäsernek az ajándékot)* Ez a maga sajtja. Mindenki kapott, csak maga már elment ...

GEGENKÄSER *(kis meghajlással)* Boldogan sóhajtom:

Köszönöm a sajtom ...

FLAMM Csönd!

BROTT ...És akkor megszólalt Hufl Jakab uram, aki különben mindig csak kérdezni szokott, de most kivételesen nem kérdezett, csak fogta magát és fején találta a szöveget, ahogy egy fegyver- és kovácsmesterhez illik. Mert, hogy fején találta, azt azonnal éreztük mindannyian. És meg is szavaztuk. Csak épp hazavittük a sajtunk, és már jöttünk is; én most, íme, közöljük Drapp Jeremiás urammal a döntést. Mi, Emmenthal bírja, jegyzője és kincstartója, tűzoltóparancsnok, valamint fegyver- és kovácsmestere elhatároztuk, hogy érdemei elismeréséül illő tisztelettel beválasztjuk tudós Drapp Jeremiás uramat a falu vezetői közé. S hogy személyének súlyát és tekintélyét megadjuk, hogy egész Emmenthal jelentőségét minél magasabb-ra emeljük, olyan hivatalt bízunk rá, amihez ész, erő, tapintat, érett férfikor, bölcs megfontolás, mértékletes életmód és természettudományos ismeret egyaránt szükségesek, egyhangúan úgy határoztunk, hogy Drapp jeremiás uram lesz az emmenthali hóhér!

DRAPP *(megrogyan)* Mi lesznek én?

FLAMM Az emmenthali hóhér.

DRAPP *(alig van ereje)* De hiszen én nem értek a hóhérsághoz!

BROTT Ugyan! Ez ügyis csak cím. Hiszen Rüpp bíró uram sem ért ... Akarom mondani, Emmenthalban még soha nem volt veszekedés sem, nemhogy per, amiben itélni kellett volna. Flamm tűzoltóparancsnok uram tűzhelyen kívül még nem látott tüzet, én mint a falu jegyzője és kincstartója, még soha nem jegyeztem semmit, hiszen nem is tudok írni, kincset meg éppen nem őrzök, Hufl fegyvermester úrnak sem volt még fegyver a kezében. Drapp uramnak is csak a rangja lesz hóhér, de hát mikor akad Emmenthalban egy akkora gazember, akinek le kellene ütni a fejét? Viszont nagyon jól hangzik: Emmenthal halad az idővel, már van hóhéra is!

FLAMM Sok szerencsét, Drapp uram!

GEGENKÄSER Kár itt minden szóért,

Most már ő a hóhér.

Drapp Jeremiás úr, bölcs atyja a sajtunk,

Megtanulja szépen, hogyan is nyakaznak ...

BROTT Arról még nem szavaztunk, hogy akasztással dolgozzon-e a hóhér vagy nyakazással. Szerintem a bárd jobb, ha elég éles; igaz, hogy a vér ügye ... DRAPP *(Éva karjába ájul)*

BROTT Ez a megtiszteltetéstől van. Azt hiszem, elmondhatjuk bíró uramnak, hogy Drapp Jeremiás uram megtisztelve érezte magát és a hivatalt elfogadta.

FLAMM Szórol szóra! Jó éjszakát!
GEGENKÄSER (meghajlik) Mély tisztelem, höhörné asszony!
(A bizottsággal együtt ő is távozik)

ÉVA (leüti Drappot a padra, becsukja a kaput, majd megpróbálja férjét bevinni a házba, de ez most nem megy, így nagy ügyel-bajjal, leüti a fa tövébe, hátát nekitámasztja a fának. Miközben cipeli Drappot) Megmondta öreganyám, hogy a nászéjszakában az a legrosszabb, hogy a lánynak viselnie kell a férfiember egész súlyát. A fene se gondolta volna, hogy ilyen nehéz lesz! (Nagy nyögéssel ő is lerogy Drapp mellé. Elfújja a lámpást)

A szín elsötétül

2. kép

Szín: ugyanott, másnap délelőtt. Drapp Jeremiás a fának támaszkodva alszik, ahogy Éva odaültette. Éva Drapp Jeremiásnak támaszkodva alszik

DRAPP (fölbred, ásit, csodálkozva néz körül, majd föl-áll, nyújtózkodik)

ÉVA (ültében eldől, majd kezét feje alá teszi és alszik tovább. Ekkor zörgetnek a kapun)

DRAPP (zavart töprengés után költögetni kezdi Évát) Zörgetnek!

ÉVA (álmosan) Mi van?

DRAPP Zörgetnek. (Közben kintről újra verik a kaput) ÉVA (ásítva) Lehet, hogy még valamire kinevezik a höhérságon kívül?

DRAPP ...Nem tudom. Nyiss kaput.

ÉVA (fölláll, csontjait ropogtatja, nagyot ásit, majd hirtelen abbahagyja, gyors mozdulattal lesimitja ruháját) Jaj, talán a Kósza Hírek jött vissza!? Csak nem a nászéjszakánkat akarja versbe szedni? reganyám azt mondta, hogy ha az első napon reggel az asszonynak minden porcikája fáj, akkor boldog lesz az ura mellett. Hát én olyan boldog leszek, hogy azt nyugodtan kiénekelhetik a Kósza Hírekben! (Kaput nyit)

RÜPP (kezében kendővel letakart csomag. Komoran lép be, összevont szemöldökkel néz Drappra)

DRAPP Jó reggelt, bíró uram!

RÜPP Jó napot! Azt is lehet már köszönni: jó napot! ÉVA

Elaludtunk.

DRAPP Akkor: jó napot, bíró uram!

RÜPP Jó napot, höhér uram!

DRAPP Nagy tiszteesség, hogy nemcsak tegnap, de ma is átlépi itt a küszöböt ...

RÜPP (szó nélkül, komoran fürkészi Drappot)

ÉVA Ne tessék már olyan komoran nézni, hiszen az én uram a höhér!

RÜPP (természetesen nem méltatja felelet-re, közelebb lép, és a letakart csomagot az asztalra teszi. Jelentőségteljesen) Baj van!

DRAPP Baj?

RÜPP Azért jöttem, hogy kettőnk között maradjon a baj, ha olyan, hogy megmaradhat kettőnk között.

ÉVA Tölem maradhat, én megőrzök minden titkot; és ügyis hiába küldenek be, mert hallgatózom! (Nem felelnek neki, tehát marad)

DRAPP Én volnék az oka a bajnak?

RÜPP Nem hinném, hogy kész akarattal; akkor nem jöttem volna. De szólni mégiscsak kell, hogy tenni tudjunk ellene. Másképp, ha rossz szándék van benne, és megint csak másképp, ha a véletlen hozta az ördögöt Emmenthalba.

DRAPP (döbenten) Az ördögöt ... ? !

RÜPP (leveszi a kendőt a csomagról. Fatálon fekszik az este kapott sajt) Az ördögöt! Ma reggel, gondoltam, megkínálom belőle az asszonyt, még a gyerekeknek is akartam adni belőle a reggeli fejés után ... Mit szól ehhez, Drapp Jeremiás uram?

DRAPP (jobban szemügyre veszi a sajtot. Döbenten) ...Kukac van a sajtban ... !

RÜPP Úgy igaz. Csak még az itt a kérdés, hogy egy-szerűen a sajtban van-e a kukac, vagy abban a sajtban, amit az emmenthali bíró ajándékba kapott. Mert az egyik csak szerencsétlenség, de a másik az már csúfság, amit nem lehet eltűnni!

DRAPP (az ijedségtől alig jut szóhoz; természetesen a sajt miatt és nem azért, mert megsértette a bírót) De bíró uram ...

RÜPP Ajándék sajtunk ne nézd a szagát, de kukacos sajtot szándékkal ajándékba adni: az égre kiált!

DRAPP De bíró uram, hiszen az este ugyanebből a sajt-ÉVA Talán mert sötétedett, nem látszott a kukac! (Jedten elhallgat) bál ettünk mindannyian!

DRAPP Az életemet teszem rá, hogy nem tudtam róla. Az én sajtöntőmben ez még soha nem fordult elő! Sem az apám, sem a nagyapám idejében!

RÜPP (megenyhülve) Gondoltam, hogy nem rossz szándék vtzette, Drapp uram, de örülök, hogy szóval is kimondta. Egessük el, felejtjük el, és ne tudjon róla többé soha senki. Emmenthal bírāja nem lehet haragban Emmenthal höhérával. (Kezet fognak, a bíró jobbról-balról megöleli Drappot. Ekkor zörgetnek a kapun, az ölelés abbamarad)

ÉVA (a kapuhoz szalad, kinyitja)

BROTT (kezében ugyanolyan, kendővel letakart csomag, mint amilyet a bíró is hozott) Jó napot, bíró uram!

Jó napot, höhér uram! Jó napot, höhérné asszony!

DRAPP Jó napot ... ?

BROTT Már bocsánatot kérek a zavarásért, de úgy gondoltam, hogy mindenképpen el kell jönnöm, még hozzá kicsit futva is, mert az ügy nem tűr halasztást. Egész Emmenthal üdvössége, híre, jövője válhatik füstté egyetlen nap alatt.

DRAPP (sejtve a bajt) Hogy értsük ezt, jegyző és kincs-tartó uram?

BROTT A sajtunkról van szó! (Leteszi a csomagot az asztalra, meglátja a másik tálat, kérdően néz a bíró-ra, akinek szobormerev arca nem árul el semmit) Persze lehet, hogy csak az én tudatlanságom az oka; lehet, hogy rémeket látok. A világért sem szeretném az ördögöt a falra festeni! A sajt, amit az este meg-kóstoltunk, kitűnő találmány, azért is fogadtuk el. Nem túl kövér és nem túl sovány, jól omlott a szájban, mikor rágtuk, és az a kis édeskés vagy édeskés-kesernyész mellékeze, az egyenesen főnyeremény is lehet; mondhatom, a lyukakon kívül engem az fogott meg leginkább. De ma reggel, ahogy szeltem belőle ... Szóval csak kérdezni szeretném, hogy hm, szóval, hogy az a dolog, ami úgy mozog és mászik benne a szép nagy lyukakon át, hogy az is a találmányhoz tartozik-e? Mert ha igen, akkor nem szölok egy szót sem, de ha nem találmány, hanem esetleg sajt-kukac, ami úgy terjed egyik sajtból a másikba, mint a pestis, s oly gyorsan zúditja ránk a vést, mint a lavina; akkor itt baj van. Akkor, ha nem vigyázunk, elmondhatjuk, hogy Emmenthalban megjelent az ördög! Egyszóval, beletartozik most ez a dolog a sajtba, Drapp uram, vagy nem tartozik bele?

DRAPP Nem tartozik bele, Brott uram.

BROTT Volt szándék benne, hogy kukacos sajtot adjon ajándékba nekem, Emmenthal jegyzőjének és kincstartójának?

DRAPP Nem volt, Brott uram.

BROTT Akkor egessük el, és felejtjük el, és maradjon kettőnk titka örökre. De ha Rüpp bíró uram sajtja is kukacos lett volna, akkor egessük el azt is, és legyen a titok hármónké !

DRAPP (bólint) És ha otthon az éjjel ez a sajt a többi mellett állt volna a polcon, egessék el a többit is, a polcokat öntsék le mésszel, és mondják meg a kárt, mert a kár az enyém.

BROTT És e helyett kapunk majd másik ajándék sajtot. (Kezet nyújt Drappnak, jobbról-balról megölelik egy-mást, de ez az ölelés is abbamarad. Zörgetnek a kapun)

ÉVA (szalad, kaput nyit)

Flamm és Hufl egyszerre lépnek be a kapun. Mindkettőnél kendővel letakart csomag, amit komoran raknak az asztalra a másik kettő mellé

HUFL Kukac van a sajtban!

FLAMM Szórol szóra!

GEGENKÄSER (zörgetés nélkül lép be a nyitott kapun, kezében tartja a sajtját. Meghajlik Éva előtt) Asszonyom, becserélné ezt nekem egy másik darabra? Jobb szeretem az olyan sajtot, amit nekem kell vinnem, mint az olyat, amelyik a saját lábán jön utánam.

RÜPP Ezen most már tanácskozni kell.

BROTT Tanácskozzunk!

HUFL Emmenthalban eddig soha, egyetlen sajtimester-nél sem volt sajtukucac.

FLAMM Amióta én vagyok a tűzoltóparancsnok, biztos nem ! De az apám meg a nagyapám tűzoltóparancsnoksága alatt sem!

BROTT Talán ez az új oltó, ami a nagy lyukat csinál-ja, talán ez csinálja a kukacot is?

DRAPP Brott uram nem nagyon szíveli az én sajtomat, de ez azért még nem ok arra, hogy az egészséget mindenestül tűzbe dobassa ... !

BROTT Soha nem mondtam, hogy nem szívelem. Sőt, inkább az ellenkezőjét mondtam; és most is csak azt mondom, hogy kitűnő találmány, és ha az egészséget úgy, ahogy van, meg lehetne csinálni kukac nélkül, én lennék a legboldogabb sajtimester Emmenthalban!

HUFL De ha nem az új sajt a kukac oka, akkor mi?

FLAMM Az időjárás is lehet. A szél, mondjuk, ahogy átvisszi egyik tetőről a másikra a tüzet, ha van tűz, úgy áthajthatja egyik folyóvölgyből a másikba a kukacot is.

RÜPP És csak Drapp Jeremiás uram új sajtjába hajtja? HUFL ...Ez furcsa. Csakugyan furcsa.

DRAPP Valamennyiünk tehene egy legelőn legel.. Nem rossz tejet adott; rossz tejből rossz sajt lett.

HUFL Le kell ölni a tehenet, mielőtt a többit is megbetegíti.

FLAMM De melyik tehenet?

DRAPP Valamennyiönk tehene egy legelőn legel. Nem ölhetjük le valamennyit.

GEGENKÄSER Azt hiszem, a Kósza Hírek megénekel-heti, hogy befellegzett az emmenthali sajtnek! Ez volt a legrövidebb életű sajt a világon!

ÉVA (meg sem gondolva, mit mond) Még magának jár a szája? Biztos, maga hozta be a kukacot azzal az ócska sajtjával, amit a tarisznyájában hozott! Talán éppen azért jött, hogy a mi sajtunkat megrontsa!

A férfiak, meglepetten néznek egymásra, aztán Évára, aztán megint egymásra

RÜPP (mintha nem is hallotta volna, mit mondott az asszony) Az jutott eszembe, hogy ember is hozhatta a kukacot ... Olyan, aki egy tallérért elolvassa, két tallérért el is lopja ... ?

DRAPP Tessék ... ?

FLAMM (elvágja a további kérdészködést) Jól jutott eszébe, bíró uram.

HUFL Valami mindenütt megforduló ember hozhatta. Talán éppen a sajtban?

DRAPP (odamegy a sajtállványhoz, előveszi azt a tálat, amiben Gegenkäser sajtja is volt, letör a sajtból egy darabot, mutatja a többieknek)

RÜPP Itt van az ok ! Így jött be az ördög ! (Gegenkäserre mutatva) Itt áll a bűnös! A bíróság együtt van. Tanácskozzunk és hozzunk ítéletet!

HUFL (lelkes helyesléssel) Bíró uram lesz a bíró! RÜPP (kicsit megütközve) Miért, ki lenne?

HUFL (ijedten) Bíró uram, természetesen. Csak azért mondtam, mert eddig még sosem volt sem bíróság, sem ítélet. Úgy értettem, hogy most lesz bíró uram igazán bíró uram.

FLAMM (csöndesen) Ha még egy jó kis tűz is lenne ...

RÜPP A bíróság összeül. Én hirdetem majd az ítéletet. Flamm tűzoltóparancsnok uram és Hufl fegyver-mester uram lesznek a bírói segítők. Drapp Jeremiás uram mint főkárosult olvassa majd a gazember fejére a bűnöket. Brott jegyző uram lesz, aki megpróbálja tisztára mosni; ne mondhassa, hogy mindannyian az első pillanattól ellene voltunk.

ÉVA És én mit csináljak?

BROTT Ebédet.

ÉVA (durrásan leül) Én leszek a közönség. A bírósághoz az is kell! Majd néha közbeszólók! (Rüpp szigorú tekintetere elhallgat)

RÜPP A tanácskozást megnyitom. Ez az ember rontotta meg a sajtot, s hozta volna a legnagyobb vést Emmenthalra, ami csak sajt készítő népet érhet; ha nekem nem jut eszembe, hogy ő a bűnös! Elismeri-e?

GEGENKÄSER (egyáltalán nincs megrendülve) Nem értem, mit akarnak tőlem. Én nem csináltam semmit.

FLAMM Hogyne csinált volna, ha egyszer bíró uram kérdi?!

GEGENKÄSER Hagyjanak engem békén! Én a lantommal oda megyek, ahová akarok! Hogy idejöttem, az még nem bűn!

DRAPP Emmenthal tiszteli a vendéget, és az én házam is tiszteli. De a sajt, az mégiscsak sajt! Ha kiderül, hogy a vendég szándékosan hozta a rosszat, akkor mondjuk ki rá, hogy bűnös!

RÜPP Szándékosan hozta, lantmester uram? GEGENKÄSER Utálom a sajtot! Ha megromlott vagy megkukacosodott a zsákomban, az is csak azért van, mert nem nyúltam hozzá hetek óta.

FLAMM Szóval szándékosan nem ette meg?

GEGENKÄSER Persze. hogy szándékosan.

FLAMM Hallja ezt, bíró uram!? Azt mondja, szándékosan!

BROTT Tudta, hogy romlott a sajtja, mégis odatette a többi közé! Itt én nem találok semmiféle mentséget. Ez a legnagyobb bűn, ami csak elképzelhető Emmenthalban!

RÜPP (méltósággal) A bíróság bűnösnek mondja ki az emmenthali sajt szándékos megmérgezéséért Gegenkäser Ottó lantost, ha ugyan igaz az a név, amit az este nekünk mondtok. Ezért az ítélet ... Ezért az ítélet ... (Itt elakad, tanácstalanul néz körbe)

DRAPP A legszigorúbb ítéletet javaslom: járja körül háromszor a falut, és minden ház előtt kiáltsa kétszer: „Bűnös vagyok, átkot hoztam a sajtra!” De ha a bíróság ezt túl szigorúnak tartja, akkor elég, ha csak kétszer jár körbe és csak egyszer kiált ...

HUFL (a fejéhez kap) Emberek ! Én ennél sokkal jobbat tudok ! (Mind csodálkozva néznek rá) Ūsse le a fejét az emmenthali hóhér!

FLAMM Csakugyan!

RÜPP (még nagyobb méltósággal) Az ítélet szigorú, de igazságos. Tekintélyes bíróság csak tekintélyes ítéletet hozhat. Úgy legyen!

BROTT Nem kívánok akadékoskodni; tudott dolog, hogy amit egyszer bíró uram kimond, az ki van mondva, de ha már az én tisztem, hogy hivatalból megpróbáljam tisztára mosni, meg kell kérdeznem, ne adjunk-e neki kegyelmet? A válasz nem lehet kétséges, hiszen egy bíró nem váltogathatja a szavát ilyen hirtelen, de azért megkérdezem, ne mondhassa senki, hogy nem tettünk meg érte mindent.

RÜPP (határozatlanul néz körbe)

FLAMM Még sosem volt Emmenthalban halálos ítélet... !

HUFL (csatlakozik a kéréleléshez) Kár volna kihagyni. RÜPP A bíróság nem ad kegyelmet. Az első holdtölté-

kor, ahogy a hold a harmas fenő csücsát eléri, ūsse le a fejét az emmenthali hóhér!

GEGENKÄSER (vállat vonva fölkacag)

DRAPP (ájultan zuhan Éva karjába)

Függöny II. RÉSZ I. kép

Szín: ugyanaz, mint előzőekben, egy héttel később. Alkonyodik, majd egészen besötétedik. Az udvar rövid ide-ig ūres

ÉVA (a házból jön étellel, itallal megrakodva. Gondosan megterít egy személyre az asztalon, aztán odakiabál a házzal szemközti oldalon nyíló egyik kamra felé) Kész a vacsora!

GEGENKÄSER (megjelenik a kamra ajtajában. Egyik lábára nehéz vaslánc van kovácsolva. A lánc nagyon hosszú, Gegenkäser kényelmesen sétál az asztal felé)

ÉVA (udvariasan a kamra ajtajához szalad, és előzékenyen fölemeli a láncot, hogy a fiúnak ne kelljen a lábával húznia) Nem tudom, szereti-e? Sült bárány, borral locsoltam. Igen jó, fűszeres.

GEGENKÄSER Szeretem. Amit a sajt asszonya elébem tesz, azt én mind szeretem. Különösen ha fűszeres. (Kényelmesen leül, és nagy falatokat nyelve eszik)

ÉVA (ő is leül vele szembe, és szomorú tekintettel nézi)

Egyszer-egyszer nagyot sóhaj! Csakugyan izlik?

GEGENKÄSER (bár nem szereti, ha evés közben zavarják, de azért nem akar udvariatlan lenni, tele szájjal bólint)

GEGENKÁSER *(rázza a fejét, hogy nem, és újabb hatalmas falattal kezd birkózni)*

ÉVA *(egy'e szomorúbban)* Attól lélek, hogy csak udvariasságból mondja...

ÉVA *(nagy sóhajjal)* Akkor jó ...

GEGENKÁSER *(tele szájjal morog)*

ÉVA Úgy szeretem hallgatni, mikor beszél... Olyan szépen tudja cifrázni ...

GEGENKÁSER *(némi küzdelem után lenyel egy nagyobb falatot)* Ez a szakmám.

ÉVA *(elragadtatással)* Szép szakma ...

GEGENKÁSER *Szép. (Vidáman)* Bár megvannak a maga veszélyei: rablánc, lefejezés meg ilyesmi ...

ÉVA De maga nem féll! Már egy hete van így megvasalva, és csak eszik, eszik, eszik! Mindig csak eszik, és soha nem féll!

GEGENKÁSER A maga főztje mellett csak hízni lehet, félni nem. *(Megtörli a száját, eltolja maga elől a húsos tálat)* A tisztelt hóhér úr nincs itthon?

ÉVA *(sírással küszködve)* Nincs...

GEGENKÁSER *(nem veszi észre Éva szomorúságát)* Akkor a mai este még sebb lesz, mint az eddigiek. Mert eddig is gyönyörűség volt egy udvar levegőjét szívni hóhérné asszonyommal, de így, hogy a hóhér úr nincs itthon, így még nagyobb gyönyörűség! *(Fapoharat húz maga elé)* Töltene egy kis bort?

ÉVA *(ugrik és tölt)*

GEGENKÁSER Köszönöm. *(Főlemeli a poharat)* A legszebb hóhérnéra, akit valaha szült a föld! *(Csodálkozva néz Évára)* Maga sir?

ÉVA *(szemét törölgetve, szipogva)* Ó, semmi. Csak egy bogár repült a szemembe. De már semmi baj ...

GEGENKÁSER *(ebben meg is nyugszik, másik tálat húz maga elé és tovább eszik. Rutinszerűen)* Abban a bogárban az én szívem repült a szemébe!... Drapp úr soká jön meg, ha szabad kérdeznem?

ÉVA *(keserves sóhajjal)* Itt lesz időre ...

GEGENKÁSER Időre ... ?

ÉVA *(jelentőségteljesen)* Hufl kovácsmester uram hí-vatta...

GEGENKÁSER *(nem nagyon érdekli az ügy, tovább eszik)* Igen? Biztos, valami fontos tanácskozás. Hufl kovácsmester úr nagyon ügyes szakember. *(Megrázza a lábát, megcsörren a lánc)* Ez a lánc például egészen ügyes munka...

ÉVA *(csak nézi)*

GEGENKÁSER *(úgy érzi, erre a nézésre kell valamit mondania)* ...Csakugyan finom volt a bárány. Tetszik nekem ez az étlap, amit maga összeállított. Első nap, ha jól emlékszem, galamb volt, azután csirke, tyúk, kacsa, liba, pulyka, bárány. Kíváncsi vagyok, holnap mi lesz?

ÉVA *(nagy sóhajjal)* Holnap ... !? Maga csakugyan nem tudja, hogy ma telehold van?

GEGENKÁSER, Na és?

ÉVA „Az első holdtöltekor, ahogy a hold a hármas fenyő csúcsát eléri ...”

GEGENKÁSER *(harsányan föl kacag)* Ja, a halálos ítéletre gondol?

ÉVA ...Arra.

GEGENKÁSER Ugyan, attól én csakugyan nem félek! ÉVA Nem féll?

GEGENKÁSER *(még mindig nevetve)* Csak nem képzeled komolyan, hogy Drapp Jeremiás uram, aki elájul, ha megvágja az ujját, képes leütni egy ember fejét! Egy csirkéét sem!

ÉVA De igen. Egész héten gyakorolt. Mert ha valamit egyszer rábiznak, akkor ő annak meg akar felelni. Ilyen ember. Előbb csak a galambnak vágta el a nyakát, aztán csirke, tyúk, kacsa, liba, pulyka, bárány. Mindig nagyobb állat. A galambnál még kétszer el-ájult, a libánál már csak egyszer, a pulykánál éppen csak megszedült egy kicsit, de a bárány már úgy ment, mint a karikacsapás... Egyen még bátran, hisz ez az utolsó vacsorája ... !

GEGENKÁSER De hiszen a hóhér úr nincs is itthon!

ÉVA Legyen nyugodt, mondtam már, hogy itthon lesz időre... Hufl kovácsmester uram most kalapálja a bárdot... Egy kis körtekompót adhatok? Frissen főztem.

GEGENKÁSER Nem, köszönöm. Egyszer Roquefortban ettem vacsorára körtekompót, és, már megbocsásson, másnapra olyan hasmenést kaptam tőle ...

ÉVA Másnapra...! Most akkor igazán lehet. *GEGENKÁSER (kezd nyugtalanodni)* No nem, ez nem lehet igaz...

ÉVA Dehogynem... majd meglátja...

GEGENKÁSER De hiszen ez borzasztó! Ezért volt az előbb könnyes a szeme?

ÉVA Ezért.

GEGENKÁSER Sajnálna, ha... *(Mutatja a nyakazást)* ÉVA Nagyon. Így most már biztos, hogy nem lesz senki, aki az én találmányom hírét elvigye. Azt hittem, híres leszek, de ha magát ma lefejezzük...

GEGENKÁSER *(egyelőre elereszti füle mellett Éva megjegyzését a találmányról)* Nem tudna szerezni egy erős fűrészt? Elfűrészném a láncot ... Vagy egy nagy kalapácsot? Összetörnénk a követ, amihez a lánc végét kötötték... !

ÉVA Meg akar szökni?

GEGENKÁSER Igen.

ÉVA Es én segísem?

GEGENKÁSER Ha az ember nagy bajban van, mindig bízhat egy angyalban!

ÉVA *(rövid, de komoly töprengés után)* Lehet, hogy angyal vagyok, de, hogy segítek, azt nem lehet. Szegény uram annyira készült erre a... Tudja, mire gondolok?

GEGENKÁSER Tudom.

ÉVA Egy feleség nem engedheti, hogy az ura hiába készsüldjön. Különben is, a végen még az én fejemet

csapná le. Nem is hiszi, mennyire belejött. *GEGENKÁSER (az ötletek közt keresgélve)* ...És mi volna az a maga találmánya?

ÉVA *(szomorúan leszedi az asztalt, beviszi az edényeket, majd azonnal vissza is jön)* Most már úgyis hiába mondanám ...

GEGENKÁSER *(vállat von)* Csakugyan hiába... *(Kis csönd)*

ÉVA *(nem szereti, hogy Gegenkäser olyan könnyen abahagyta az érdeklődést)* ...A csók!

GEGENKÁSER Micsoda?

ÉVA *(cuppant a levegőbe)* A csók!

GEGENKÁSER *(látja, hogy reménytelen, ráhagyja)* Per-, sz...

ÉVA *(meg van sértve)* Maga nem hisz ebben a találmányban!

GEGENKÁSER *(maga elé cuppant)* De igen... *(Még egyet cuppant, meggyőződés nélkül)* így most már egész jó találmánynak látszik.

ÉVA *(büszkén)* És a nevét is én találtam ki. Csók! Így hívják! *(Kis csönd)* Nem is kérde, miért neveztem el így?

GEGENKÁSER *(engedelmesen)* Miért nevezte el így?

ÉVA *(elbizonytalanodva)* Nem is tudom. Előbb úgy gondoltam, hogy legyen a neve: csak. De rájöttem, hogy ez hülyeség. Így lett inkább csók. Nem egyszerű?

GEGENKÁSER *(remélve, hogy talán mégis ebben van a szökés lehetősége)* Nagyszerű! Ez igazán megérné, hogy szétvigyem a hírét a világba!

ÉVA Tudtam, hogy maga nagy ember! *(Váratlanul szájon csokolja Gegenkásert)* Ez a csók, a finomítással együtt ... !

GEGENKÁSER *(kicsit hápogva, most már meggyőződéssel)* Ez világraszóló találmány! Esküszöm, nagyobb jelentőségű, mint a sajt!

ÉVA *(boldogan)* Ugye? Az uram is azt mondta, hogy ha ennek híre megy, a férfiak már egyetlen csóktól is elvesztik a fejüket... Már úgy értem, hogy... izé ... *(Kis kínos csönd a fejvesztés tiszteletére)*

GEGENKÁSER *(átöleli Évát)* Segíts megszökni, és esküszöm, tiéd lesz a világhír! Elmegyek, és ingyen beleénekelem minden Kósza Hírekbe, hogy megszületett a csók! Vagy: csak? Nem! Csók! Igen, csók! *(Hosszan megcsokolja Évát)* Világgá kürtölöm!

ÉVA *(gyanakodva)* Magát nem is érdekli a világgá kürtölés; magát csak az érdekli, hogy megszökhesen innen. Azután már füttyölne rám is, a találmányomra is. Ho-hó!

GEGENKÁSER És ha te is jönnél velem? Ha megszöktetnélek?

ÉVA (ezen elgondolkozik, elégedetten elmosolyodik) El tudom képzelni, milyen képet vágnának hozzá a sajt-mester urak. Lenne felbolydulás Emmenthalban!

GEGENKÄSER A vacsorához álmot keversz Drapp Jeremiás italába. Ha mélyen alszik, le vesszük a nyakából a receptjét, és huss! megszökünk. Nagyon messzire megyünk, soha nem talál a nyomunkra senki. Ismerek egy gazdag várurat, Roquefort grófja, ötven aranyat is megad ezért a receptért. ötvenet!

ÉVA (megrázza a fejét) Nagyon butának néz engem. Tudom, hogy az első völgyben faképnél hagyna. Vagy nem is völgyben, hanem valami szakadékban. Tovább menne egyedül, és eladná a Drapp család találmányait mint a sajátját. Az ötvenet meg szépen zsebre vágná!

GEGENKÄSER Dehogy hagynálak el. Soha nem hagynálak el!

ÉVA Miért nem?

GEGENKÄSER Mert szeretlek!

ÉVA (el van ragadtatva) Jaj, de érdekes! És meddig fog szeretni?

GEGENKÄSER Amíg csak élek.

ÉVA (a realitások asszonya, kis csalódással) Csak'?

GEGENKÄSER (ráhagyja) Jó, a síron túl is szeretni foglak. De ha együtt megszökünk, és így nem üthetik le a fejemet, akkor a sír még messze van, és én addig foglak szeretni!

ÉVA (kíváncsi és szándéka szerint nem erotikus) És az milyen, amikor maga szeret'?

GEGENKÄSER Ha nem volna lánc a lábamon, megmutatnám, hogyan szeret egy hegy-völgyet járt férfi. ÉVA Másképp, mint Drapp Jeremiás uram? GEGENKÄSER Biztosan másképp.

ÉVA Jaj, mondja, hogy? Engem minden érdekel, és Drapp Jeremiás uram azt mondta, hogy a tudatlanság nem szégyen; csak az a szégyen, ha az ember nem mer kérdezni. Maga hogy szeret?

GEGENKÄSER Ha nem volna ez a lánc!

ÉVA Láncsal semmiképp sem lehet'?

GEGENKÄSER (kis ideig 'nem jut szóhoz a meglepetéstől, aztán ölbe kapja Évát, és megindul vele a ház felé)

ÉVA Tegyen le! Azonnal tegyen le! (Kiugrik Gegenkäser karjából, de nem nagyon haragos) Nem való, hogy egy idegen férfi a karjába vegyen! — Az udvar közepén! (Befelé indul, de az ajtóból visszanéz)

GEGENKÄSER Hová mégy?

ÉVA (kis csodálkozással, hogy hogyan lehet ilyet kérdezni) Megvetem az ágyat. (Bemegy, természetesen nem a konyha-, hanem a szobaajtón)

GEGENKÄSER (leesett állal bámul utána, maga sem tudja, mit higgyen) És még azt mondják, hogy én hoztam Emmenthalba az ördögöt! (Belecuppant a levegőbe, és megindul Éva után. Az ajtó előtt azonban megtorpan, és csaknem hasra esik, ugyanis a lánc nem engedi tovább. Megpróbálja rángatni előbb a lábával, azután kézzel is, de sehogy sem megy. Tehetetlenül néz az ajtóra) A fene egye meg!

ÉVA (a zajra kinéz) A Kósza Hírek megáll a küszöbön?

GEGENKÄSER (dühösen) Rövid ez a vacak! (És újra húzni kezdi a láncot, de hiába)

ÉVA (segíteni akar neki, most már ketten húzzák, de nem megy. Éva megtöri a homlokát, gondolkodik) Nekem van még egy találmányom! Jöjjön! (Kézen fogja Gegenkäsert, visszavezeti a börtönt helyettesítő kamrába, ahonnan nagy hó-rukk kiáltásokkal egyesült erővel kigördítenek egy nagy követ a kamra ajtaja elé. A köben nagy vaskarika, a karikában a lánc vége. Közben erősen sötétedik)

ÉVA (fölméri a távolságot) Azt hiszem, ennyi elég lesz! (A lánc most már elég hosszú, s így együtt bemehet-nek a házba. A küszöbön Éva még megjegyzi) De ha nem, akkor most már inkább az ágyat húzzuk errébb, az könnyebb. (S nem kis csörgéssel bevonulnak. Az ajtó becsukódik, csak annyi rés marad, hogy a lánc elférjen)

DRAPP (néhány pillanatra üres marad a színpad, majd nyílik a kapu, Drapp lép be rajta. Egyik kezében lám-pás, másikban hatalmas bárd, amivel nagyon ügyetlenül mozog; annál is inkább, mert a hóna alatt még három jókora pergamentekercs is van. A kaput nyitva hagyja, a tekerceket az asztalra helyezi, majd melléjük fekteti a bárdot is. Leteszi a lámpát, kite-

regeti a tekerceket, és elmerülten tanulmányozni kezdi azokat)

HUFL (bejön a kapun. Hátán hatalmas farönköt cipel játszi könnyedséggel. Leteszi az asztal mellé, fogja a bárdot, előbb körmével még egyszer kipróbálja az élt, elégedetten bólint, aztán nagy erővel belevágja a tönk-be. Erre a zajra érhető okból megcsörren az udvaron átfutó lánc; de csak egy pillanatra. Hufl felkapja a fejét, figyel, odalép az elmerülten olvasó Drapphoz) Drapp uram, nem hallott semmit?

DRAPP (fölrriad) Tessék'?

HUFL Mintha lánccsörgést hallottam volna.

DRAPP (tovább tanulmányozza a tekerceket) Lehet, hogy nyugtalanul alszik a fogoly. Nem valami kényelmes ott a fekvés.

HUFL (megnyugszik. Drapp mögé kerül, és előrehajolva ő is belenéz a tekerceksbe) Miféle rajzok ezek'?

DRAPP A berni kolléga vázlatai. Gyorslovassal hozattam: „A nyakazás művészete.” Itt szép sorban le van rajzolva minden. Ez a másik kettő nem érdekes. Az egyik: „Vezérfonal a kötélmunkához.” a másik: „Mit kössek, hogy kössek?”

HUFL (elismerően) Egészen beletanult Drapp uram a hőhérségbe, ki hitte volna! (Nevet)

DRAPP (mintegy barátságosan teszi Hufl Jakab tarkójára a kezét) Nem én akartam, nem kell érte csüfolódnia ...

HUFL (igen kellemetlennek érzi a hőhér kezét a nyakán, arcára fagy a vigyor, idegesen húzza ki tarkóját Drapp tenyere alól) Dehogy csüfolódom én! Jó helyen lesz itt a tőke?

DRAPP (összehasonlítja a rajzot a valósággal) Jó helyen... (Újra a tekercsbe néz) A fűrészporos kosár? HUFL (szolgálatkészen) Azonnal hozom. Kint van a kosár.

DRAPP Mindent külön kell mondani ...

HUFL Hiszen van még idő.

DRAPP Van még idő! Nem halaszthatunk mindent az utolsó pillanatra! A végén még úgy járunk, hogy a feje már hullik, a kosár meg sehol!

HUFL (ezen röhög egy rövidet, de hirtelen abbahagyja)

Hozom. (Kimegy a kapun)

DRAPP (fölláll, hosszan törli vagy inkább masszírozza a homlokát, majd lassan a tőkéhez megy, megfogja a bárd nyelét, megborzong, rátámaszkodik a fatönkre, majd leül a fába vágott bárd mellé. Mélyeket lélegzik, néz maga elé a semmibe, míg végre feltűnik neki a lába előtt a földön fekvő lánc. Fölláll. Előbb a lábával megpiszkálja, aztán lehajol, kézbe veszi, és így a láncot tartva elindul a kamra irányába, de természetesen megáll a kőnél. Idegesen, gyanakodva néz körül, és továbbra is kézben tartva a láncot, tesz néhány lépést a ház felé. Az udvar közepén megáll, és óvatosan húzni kezdi. A lánc egy kicsit enged a húzásnak, aztán már nem enged. Ekkor Drapp tőle szokatlan nagy erővel hatalmasat ránt rajta, mire a házból zuhanás tompa zaja hallatszik, majd siri csönd)

HUFL (jön vissza, harsányan) Itt is vagyok a kosárral! (Lerakja a tönk mellé)

DRAPP (hirtelen leteszi a láncot, az ügy nem tartozik Hull Jakabra)

HUFL (könyékig turkál a kosárban) Jó száraz fűrész-port tettem bele. Ez egykettőre beissza a vért! Roszszul van, Drapp uram?

DRAPP (gyengén) Ugyan mitől lennék rosszul? ÉVA

(kilép az ajtón) Ó, már itt is vannak?

DRAPP (vészjósló rövidséggel) Itt.

ÉVA Valami ennyivalót ne készítek az én uramnak?

DRAPP Nem kell!

ÉVA Haragszik az én uram? Talán nem jól csináltam valamit?

HUFL Már hogy kérdezhet ilyet? Drapp Jeremiás uram felesége, hogy tehetne olyat, ami nem lenne jó? Hiszen máris híre van Emmenthalban, hogy Drapp uram asszonya milyen jó asszonya Drapp uramnak! Ha még nem úgy lenne, itt van ugye a bárd, egykettőre lehet segíteni a rosszaságon. (Ezt viccnek szánná, de senki nem nevet rajta, ami érhető. Hufl gyorsan elhallgat)

DRAPP A fogoly... ? !

ÉVA Adtam neki vacsorát. Nagyon ízlett neki. Úgy tudja dicsérni a főztömet, hogy könnybe lábad tőle a szemem.

DRAPP Hol van?!

ÉVA Hol lenne ... ? Nem a helyén kellene lennie ... ? DRAPP *(egyre több visszafojtott indulattal)* Biztos, hogy ott van, ahol lennie kellene?!

ÉVA *(idegesen)* Biztos, nem biztos?! Mit tudom én? Azt hiszi, más dolga sincs egy gazdaasszonynak csak az, hogy a maga foglyát lesse?! Mi vagyok én? Foglár?!

GEGENKÁSER *(kissé ziláltnak megjelenik az ajtóban)*

ÉVA *(még idegesebben)* Jé! Maga itt van? *(Drapphoz „megnyugtatóan”)* No látja, hogy megvan... *(Gegenkäserhez)* Az uram már félt, hogy elnyelte a föld. *(A hallgatag Drapphoz)* Most meg az a baj, hogy előkerült? Az isten sem tud eligazodni a férfinépen! Ha én ezt tudom, hozzá sem kezdek a házassághoz!

DRAPP *(csöndesen, de félelmetesen)* Menj be. Ne lássalak, amíg nem hívlak!

ÉVA Szép... A végén még én kapok ki... *(De azért besiet)*

HUFL *(tőprengve, komolyan)* Ez igazán furcsa. Mind a ketten ott voltak, és mégsem vették észre egymást ...?

GEGENKÁSER *(kis ideig szemtelenül farkasszemet néz Drappal, majd odamegy a tőkéhez, megnézi, a körmével ő is kipróbálja a bárd élet, elismerően bólint Hufl felé)* Ennek aztán van éle ! Igazi mestermunka!

HUFL ...Megteszi az ember ...

GEGENKÁSER De azért lehet, hogy lesz majd egy kis akadály ezzel az ...

HUFL Akadály ?

GEGENKÁSER *(Drapphoz)* Nekem ugyanis meszesedés van a nyakamban. Ezek az izmok egészen át vannak itatva mésszel; mintha márványból lennének! Ide egyáltalán nem elég egy suhintás. Ezt kérem valósággal faragni kell, ahogy a kőfaragó pattintgatja a követ ... *(Kicsit meghajol és bevonul a kamrájába)*

HUFL *(dermedten néz utána)* Kőből van a nyaka? ! Ez a bárd egy jó ütessel még a vasláncot is kettőbe vágná, de azért talán nem ártana egy jó erős fűrészt is keríteni; hátha azzal könnyebben menne, legalább a nagyja. Vagy ha esetleg inkább fölnégyelné Drapp uram. Mindenütt csak nincs elmeszesedve!

DRAPP *(sóhajtt)* Össze vannak a mi hivatalaink cserélve. Magának valahogy jobban a kezére állnának ezek a szerszámok, Hufl uram ...

HUFL Ha átengedné Drapp uram ezt a tisztet. én felvállalnám, csak az a baj, hogy a fegyvermesterséget is nagyon megszoktam már, meg akik ismernek, azok is megszokták, hogy így tiszteljenek ... Drapp uram akarna fegyvermester lenni?!

DRAPP Nem, én nem akarnék.

HUFL Hóhér se?!

DRAPP Hóhér se.

HUFL Akkor lehetnék én egymagamban fegyvermester és emmenthali hóhér?!

DRAPP *(bólint)*

HUFL *(nagyon, tetszik neki)* Brott uramnak is két hivatala van: jegyző is meg kincstartó is. Ha bíró uramék ezt megszavaznák!

DRAPP Mindjárt itt lesznek ...

HUFL De nem hiszik majd azt, hogy én erőszakoskodtam ki mind a két hivatalt magamnak?!

DRAPP Majd én szólok először.

HUFL *(lelkesen)* Az jó lesz. Én meg majd eleinte húzódozok, mert nem szeretném, ha azt hinnék, hogy nagyon kapok utána ...

DRAPP *(főlkapja a fejét erre a nagy lelkesedésre)* HUFL *(már egész szívvel beleélte magát)* Mert Drapp uram kedvéért elvállalok én minden hivatalt. Ez a nyakazás, ez énnekem semmi, ha gyémántból lenne a nyaka, én megmutatom, hogy rajtam az sem fog ki. Talán még vendég hóhérnak is meghívnak majd a nagyobb városokba is, ha valami fontosabb kivégzés akad. Aztán ha már én leszek az emmenthali hóhér és Drapp uramnak valami olyan dolga akadna, csak nekem szóljon, majd eligazítok én mindent! Mert ami-re az emmenthali hóhér azt mondja, hogy: így meg így! az: így meg így! Csak ide kell azt bízni!

DRAPP *(nagy sóhajjal)* Hufl uram ...

HUFL Tessék?

DRAPP Tudja mit? Felejtse el, amit erről a hivatal-cseréről beszélünk.

HUFL *(döbbenet)* Felejtsem el? Miért?!

DRAPP Mégis megtartom a hivatalt magamnak. HUFL Meggondolta magát, Drapp uram ... ?!

DRAPP *(nagyon komolyan)* Meggondoltam. Nem szívesen vállaltam ezt a hóhérságot, de az még sokkal rosszabb, ha arra bizzuk a bárdot, aki szívesen veszi kézbe. Hívja Hull uram bíró uramékat ... Mondja, hogy felkészültem, jöhetnek.

HUFL *(dühös)* Egyszer így, egyszer úgy? Egyszer úgy, egyszer így ... ? *(Fújtatva elmegy)*

ÉVA *(kis szünet után kijön, bár nem hívták)* Kijöttem... Magamtól... Nem akarom, hogy azt higgye, megharagudtam az előbb. Maga tanított rá, hogy ha-raggal soha nem szabad lefeküdni. Én nem haragszom ...

DRAPP *(alig jut szóhoz, indulattal)* Nem haragszol?! ÉVA *(egészen ártatlanul)* Egy kicsit sem. És ha nem kell már sem étel, sem ital az én uramnak, akkor lefekszem. *(Könnyedén megcsókolja Drappot)* Jó éjszaka!

DRAPP Más mondanivalód nincs?!

ÉVA ...Nincs. Mi lenne?!

DRAPP Mit kerestett ez a férfi a hálókamrában? ÉVA Ja, arra gondol?!

DRAPP Arra gondolok!

ÉVA *(egy kis mosoly már régen ott bujkál a szája szögletében, most egyszerre kirobban belőle a nevetés. Próbálná elfojtani, de nem megy)*

DRAPP Ne nevéss ! Ne nevéss, mert lecsapom a fejed! ÉVA *(egy pillanatra elkomolyízik, de aztán újra kitör belőle a kacagás)*

DRAPP *(nagyon dühös)* Énrám soha senki nem mondhatta, hogy kíváncsiskodó természetű volnék, de most tudni akarom, hogy mi történt, és hogy mi nevetni-való van azon, ami történt?!

ÉVA *(a nevetéstől hüppögve)* Ahogy azt a derék szál férfit az én uram a lábánál fogva lerántotta az ágyról! Sajnálhatja, hogy nem látta! Hogy az milyen meglepett pofát vágott! *(Kacag)*

DRAPP *(számára eleinte egyáltalán nem olyan mulatságos az ügy, de Éva kacagása nyomán rajta is lesz a vizuális fantázia, és lassan ő is nevetni kezd. A következő, komolyra fordított vallatás során is elő*

előtör belőle egy kis nevetés) Lerántottan) azról ... ? *(Nevet, majd komolyra váltva)* És hogyan került az ágyra?!

ÉVA ...Hogy is? Várjunk csak... Mikor maga elment Hull uramhoz, akkor még nem volt ott ...

DRAPP Akkor még nem !

ÉVA Ja, igen. Azután jött be, hogy a követ kigurítottuk, mert addig nem volt elég hosszú a lánc ... DRAPP Együtt gurítottátok ki a követ?!

ÉVA Igen... Az egy nagyon nehéz kő. Egyedül megszakadt volna belé. Azt meg csak nem engedhetem, hogy a kivégzése előtt megszakadjon ... Valamit nem jól tettem?!

DRAPP Hütlen asszony vagy, az emmenthali bíró fog ítéletet mondani fölötted!

ÉVA Hogy lehetnék én hütlen, ha egyszer maga lerántotta őt az ágyról ! Ha le van rángatva. akkor nincsen bűn. Bűn nélkül bíró uramék nem ítélnék el; legföljebb jót nevetnek ők is. De muszáj kinevetetni az én uramat?!

DRAPP *(fejét csóválja)* ...Nem... nem muszáj. ...Azt hiszem, okosabb vagy, mint kellene. *(Kicsit mosolyog, mert tulajdonképpen ellenállhatatlanul tetszik neki az asszony ravaszkodása, majd újra haraggal)* De csak a jó isten tudja, mi történt volna, ha nem húzom meg idejében a láncot! Valld be, mi történt volna?!

ÉVA *(nem szemtelen)* Maga mondta, hogy csak a jó isten tudja, és maga okos ember. Épp azt szeretem én az én uramban, hogy olyan okos ember ...

DRAPP *(csöndesen, kicsit megértően is)* Szeretted azt a férfit?!

ÉVA Én Drapp uramnak esküdtem örök hűséget. Az igaz, hogy a Kósza Hírek igen jóképű, és ha neki esküdtem volna örök hűséget, azt az esküt talán könnyebb lenne megtartani ... Valamit megint nem jól mondtam?

DRAPP (kis sóhajjal) ...De.
ÉVA Engem az én jó uram arra tanított, hogy az őszinteség az a hűség része ...
DRAPP Az is a hűség része, hogy idegen férfit ne engedj az ágyadra ... !
ÉVA (ártatlanul) Csak a vallatás miatt engedtem. DRAPP Mi miatt?
ÉVA A vallatás miatt.
DRAPP Miféle vallatás ... ?
ÉVA Már napok óta mondja az én uram, hogy milyen jó lenne tudni, hogy szándékosan hozta-e hozzánk a rossz sajtót a vendég vagy véletlenül? Gondoltam, ki-faggatom, hátha nekem majd bevallja ...
DRAPP És bevallotta?
ÉVA Nehezen.
DRAPP Mi az, hogy nehezen?
ÉVA Előbb hallani sem akart semmiféle bevallásról, de ügyesen addig mesterkedtem, amíg... Most megint haragszik az én uram?
DRAPP (elkomorult arccal) Hogyan mesterkedté? ÉVA Nem mindegy az?
DRAPP Nem mindegy! Azonnal mondd meg!
ÉVA Félek, hogy összeszid... Igérje meg, hogy akár-mit is mondok, nem lesz mérges.
DRAPP (mérges) Nem ígérek semmit! Azonnal mondd meg!
ÉVA (megadja magát) ... Kinvallatással. (Mélyen lehajtja a fejét, mintegy kisgyerek, akit valami csínyen tetten értek)
DRAPP (nem, hisz a fülének) Mivel?
ÉVA Kinvallatással. Kivégzés előtt mindig van kinvallatás, és velem még nem volt ... Olyan nagyon nem ugrálhatott, mert a lába meg volt láncolva, gondoltam, egy kis kinvallatással kiszedem a titkát. Ha a lába nincs megkötve, akkor persze nem mertem volna, de így ...
DRAPP Szóval kinvallatás ... ?
ÉVA Tudom, maga nem szereti az ilyesmit, mert ez nem emberséges eljárás, de néha azért van haszna ... DRAPP És mi volt az a kinvallatás?
ÉVA Haraptam a fülét! És azt mondtam neki, hogy addig harapom, amíg nem vall!
DRAPP És vallott?
ÉVA Eleinte csak röhögött; azt hitte, játék, aztán sziszegett, aztán nyöszörgött, aztán vinnyogott, aztán vallott ...
DRAPP És mit vallott?
ÉVA Bevallotta, hogy bűnös. Tudta, hogy kukacos a sajt. De nem hitte, hogy rájönnek, hogy ő hozta, és azt meg éppen nem hitte volna, hogy ha rájönnek, le-nyakazzák. Tíz aranyat ígértek neki, ha bedöglök az új emmenthali sajt, de ötven aranyat is kaphatott volna, ha elviszi a receptet. Két aranyat kapott előre, a nyakában hordta egy zacskóban az inge alatt. Azt még megnéztem, szép kerek, ragyogó aranyak, aztán jött az én uram, és lerántotta a bűnöst az ágyról, pedig talán még mást is vallott volna.
DRAPP Vallott épp eleget! Szerencséd, hogy én vagyok Emmenthalban a legszelidebb ember.
ÉVA Tudom én azt. Ha nem tudtam volna, azt hiszi, hozzá mertem volna fogni a kinvallatáshoz?
DRAPP De ha erről bárkinek, bárhol egy szót is elmondasz, akármilyen szelid vagyok is, meghalsz!
ÉVA Persze. Tudom én azt jól... (Büntudattal néz Drappra) ...Csak ...
DRAPP (ami sok, az sok) Még van valami?!ÉVA Csak azt akarom kérdezni, hogy nem kellene-e visszaadni?
DRAPP Mit?
ÉVA (benyúl a blúzába) Ezeket.
DRAPP Mik azok?
ÉVA (kinyitja a markát, mutatja a tenyerét) A két arany. Ugye milyen szépek? ! (Huncutul) Nem vette ám észre, hogy nem tettem vissza. (Kuncog) Most csak egy üres zacskó lóg a nyakában.
DRAPP (nagy haraggal) Te ezt elloptad?!ÉVA (megszéppelve) Nem. Csak gondoltam, egy kicsit nézegetem, és esetleg megmutatom az én uramnak. És ha az én uram azt gondolná, hogy már egy hete etetjük, itatjuk ingyen... (Látva, hogy Drapp szinte reszket a dühtől), de ha nem gondolja, akkor visszaad-hatjuk...

DRAPP Az én nevem eddig makulátlanul tiszta volt Emmenthalban!
ÉVA Tudom én azt. Hiszen éppen azért is hoztam szóba, hogy nem kellene-e visszaadnunk. (Odanyújtja Drappnak az aranyakat, aki elteszi)
DRAPP (az érveléssel szemben tehetetlen) Miféle teremtmény vagy te? Boszorkány?
ÉVA Ó, boszorkányok már régen nincsenek, szerencsére ...
DRAPP (hosszan 'néz, nem tud haragudni rá. Bölcs belátással) De asszonyok még vannak ... Menj, készítsd ki az ünneplőmet.
ÉVA Nem fogja összevázolni?
DRAPP (a tőkére néz, megtántorodik. Hiába gyakorolt egész héten, a mai nap sok izgalma erősen megviselte az idegeit)
ÉVA Tudja mit? Van nekem egy szép nagy kötényem, azt majd fölveszi az ünneplő fölé. A kötényt könnyebb kimosni, ha véres lesz. DRAPP (alig áll a lábán)
ÉVA Rosszul van? Lehet, hogy hiába ölte az állatokat?
DRAPP (mélyet lélegzik) Most már jobb. Menj csak, készítsd ki a ruhát.
ÉVA A kötényt is?
DRAPP A kötényt is.
ÉVA (bemelegíti a házba)
DRAPP (előveszi az aranyakat, a lámpa világánál meg-nézi, majd újra elteszi. Odamegy a kamra ajtaja elé) Jöjjön ki!
GEGENKÄSER (kijön a kamrából) Azt hiszem, rosszul áll a szénám. Sohasem jelent jót, ha egy férj váratlanul hazajön, de ha az illető nemcsak férj, hanem ráadásul még hóhér is ! Nincs az az álmoskönyv, amelyik ebbe valami szerencsét tudna belemagyarázni ...
DRAPP Kérdezni akarok valamit.
GEGENKÄSER Sok veszítenivalóm nincsen, nyugodtan bevallhatnám, ha történt volna valami, de akár hiszi, akár nem, minden látszat ellenére (megrázza a lábán a láncot) Drappné asszony hűségéhez és erényéhez nem férhet kétség. (Óvatosan megtapogatja fájás fülét)
DRAPP (méltósággal) Nem ezt akartam kérdezni. S már az is túrhetetlen és égbekiáltó sértés, hogy ^{Drapp} Jeremiásné hűségét és erényét egyáltalán bizonygatni merészeli, mintha rászorulna a bizonygatásra!
GEGENKÄSER Kérem, akkor ne bizonygassuk.
DRAPP Arra feleljen őszintén, és sok ideje nincs a feleletre, csakugyan előre megfontoltan hozta ide a sajtunkra a pestist?
GEGENKÄSER Én a szerencsétlen körülmények áldozata vagyok. Itt egy ártatlan ember vére fog vádlón Emmenthal fejére szállni. De Drapp uram tudós ember, tud számolni is. Még ha talán valahogy akaratlanul mégis én hoztam volna azt a kukacot, arányos-nak tartja: sajtukukacért emberéletet?
DRAPP Emmenthal így határozott. Beláthatatlan a kár, amit okozhatott volna, ha nem vesszük idejében észre.
GEGENKÄSER És ha megfizetném a kárt?
DRAPP Szóval ártatlan az úr?
GEGENKÄSER Ártatlan. De hajlandó vagyok megfizetni az a kárt is, amit okozhattam volna. A falu is jól járna velem, és én is vihetném a fejem a nyakamon; Drapp uram meg nem lenne rosszul a vértől... Az ajánlatom, azt hiszem, elég nagyvonalú; fizethetnék mondjuk egy aranyat. Azon fél Emmenthalt meg lehetne venni, és ha kívánják, megígérem, hogy soha többé nem jövök erre, továbbá ingyen hirdetem az emmenthali sajtót egész életemben, amerre csak járok, és természetesen hirdetem Drapp Jeremiás uram kiváló sajtutudományát. Világhírű lesz, Drapp uram!
DRAPP (némán nézi Gegenkäsért)
GEGENKÄSER (nekibátorodik) ...Két arany?
DRAPP (nem szól)
GEGENKÄSER Talán azt hiszi, hogy csak a szám jár és nincs egy rappenem sem, nemhogy két aranyam? (Előveszi nyakából a zacskót) Itt van! Nézz! (Döbbsen) Üristen! Ellopták! Pedig még megvolt, ami-kor ... (Elnémul)
DRAPP (előveszi az érmekeket) Ezek azok az aranyak?
GEGENKÄSER ...Ezek ... Hogy kerül ez ... ?

DRAPP *(fölnyenes méltósággal)* Drapp Jeremiásné erényéhez az is hozzátartozik, hogy ha talál valamit, azt becsületesen visszaküldje.

GEGENKÄSER *(az asszony árulása komoly vereség)* ...Ezt nem hittem volna... Boszorkány ...

DRAPP *(elégedett)* Boszorkány már nincsenek.

GEGENKÄSER Ezek szerint mindent tud, Drapp uram?

DRAPP *(bólint)* Roquefort grófjának sok az aranya... Arra voltam kíváncsi, hogy bevallja-e magától, akkor megkértem volna bíró uramékat, talán mégis ad-hatnánk kegyelmet. De lantmester uram nem egyenes ember, rongy ember. Nem vallotta be, tagadott, amíg tagadhatott ...

GEGENKÄSER *(tenyerén tartva az aranyakat)*Két arany az egy rongy embertől is két arany... Ha nem egész Emmenthalé lenne, hanem csak Drapp uramé? Két arany, az egy egész vagon ... ?

DRAPP Úgy igaz. Azon meg lehetne venni Emmenthal minden tehenét, borjakkal együtt.

GEGENKÄSER Drapp uram megvehetné ... Azzal a bárdal elvághatnánk a láncot, mire bíró uramék ide-jönnek, én már messze járok. Drapp uram könnyen kitalálhat valami mesét, elhisznek ezek mindent, hogy hogyan szöktem el... Két arany! Egy élet alatt sem jön össze ennyi a sajtért kapott rappenekből, akármilyen lyukas is az a sajt ... ?

DRAPP Lehet, hogy ezek elhisznek mindent, de a becsületet nagyon komolyan vesszük mi, emmenthaliak. Én az úrral sem cinkosságot, sem szövetséget nem vállalok. Akar valakinek üzenetet hagyni?

GEGENKÄSER Nem.

DRAPP Utoljára van valami kívánsága? GEGENKÄSER *(hosszan nézi a tőkét)* Igen... Ha szabad beleszólnom, ez a töke ...

DRAPP Mi van vele?

GEGENKÄSER Borzasztó kényelmetlennek látszik. Ha mellé térdel az ember, nem éri föl, állva meg nem lehet annyira előrehajolni ...

DRAPP *(odamegy, kipróbálja, előbb térdelve, majd állva)* Igaza van, jó, hogy szólt. Hufl uram fűrészelte ugyan, de a végén még én maradtam volna szegény-ben miatta. *(Az alsó sajtospolc alól zsámolyt hoz elő, a töke mellé teszi, próbaképpen rátérdel, lehajtaná a fejét is, de a tőkébe vágott bárd zavarja. Ki akarja húzni, de így térdelve ez nagyon nehéz, a bárd nem mozdul)*

GEGENKÄSER Megengedi, hogy segítek? *(Kihúzza a bárdot, és két kézre fogva a magasba emeli Drapp feje fölé)*

DRAPP *(feje a tőkén, csodálkozva néz föl a bárdra)*

ÉVA *(megjelenik az ajtóban, lába gyökeret ereszt a küszöbön; rémülten látja, mi történik, szája kiáltásra nyílik, de nem jön hang a torkán)*

Míndez nagyon gyorsan történik. A kép: Drapp a tőkére hajtott fejjel, Gegenkäser a lesújtani készülő bárdal és a rémült Éva az ajtóban, egy pillanatra szinte kimerevedik, aztán a színpad hirtelen teljes sötétségbe borul. Ebben a sötétben halljuk Éva kétségbeesett sikolyát

2. kép

Szín: mint az előbbieken. Másnap délután. A nagy kő még ott van a kamra előtt, a lánc előtte egy csomóban, a ott van a kamra előtt, a lánc előtte egy csomóban, a lánc végének utolsó szeme ketté van vágva. Az asztal-nál Rüpp, Brott, Flamm, Hufl és Éva. Éva feketében. A sajtmeisterek nagy falatokkal esznek. Éva jól nevel- ten nézi őket, ő nem eszik

RÜPP *(ő fejezi be elsőnek az evést, kezével megtörli a száját, eltolja maga elől a tálat. A többiek nagyjából hasonló mozdulatokkal teszik ugyanezt. Rüpp bort tölt magának, föláll, mintha beszédet akarna mondani, de csak megemeli a poharat, iszik, majd újra le-ül. A többiek is megemelik poharukat, de csak ülve. Mikor mindenki letette a poharát)* Jó volt a vacsora. Jó volt a bor is. Drapp Jeremiás sajtmeister és emmenthali hóhér uram halotti tora jól sikerült.

BROTT Jó halotti tor volt.
FLAMM Jó volt.
HUFL Jó. .

RÜPP Drapp Jeremiásné asszony megérdemli a Drapp Jeremiásné nevet; az étel, amit élénk tálat, méltó Emmenthal vezetőségéhez, és méltó a megboldogult-hoz is. Nem mondom, a nászi vacsora sem volt meg-szólni való az elmúlt hét előtt, de ez a tor mégis különb volt. Drapp Jeremiásné asszony nagyon sokat fejlődött ebben a házasságban.

ÉVA Pedig igazán nem volt sok időm.

BROTT *(kis csönd után, hogy a megrekedt társalgást továbbblendítse)* Így kettőbe vágni valakit!

FLAMM Borzasztó éles volt az a bárd.

HUFL *(kihúzza magát)* Az ember nem ad ki rossz munkát a keze alól. A láncot is úgy vágta, mint a sajtot! ÉVA Legalább nem szenvedett szegény.

HUFL Az biztos. Az a bárd úgy meg volt fenve, hogy sziklát lehetett volna vele szeletelni. Egy ember nyaka annak meg se kottyán. Még egy ököre se ... RÜPP *(rászól)* Hufl uram!

HUFL ...Igen. Csak azt akartam mondani, hogy csak-ugyan nem szenvedett.

BROTT Nem úgy, mint a másik.

RÜPP Megérdemelte.

FLAMM Azt hitte, elszaladhat!

HUFL Elölünk!

RÜPP Tudhatta volna, hogy ha Emmenthal vezetősége futni kezd, akkor nem áll meg, míg a bűnös utól nem éri.

HUFL A kövek az Emme partján igen jól kézhez áll-nak...

FLAMM S ha négy ember egyszerre dob s talál, mert nem éppen ügyetlen a kódobásban, akkor ott ember-halálnak kell lenni ...

BROTT *(bólint)* Lassú halálnak, sok kövel.

HUFL *(bólint)* Sok jajgatással.

FLAMM *(ő is bólint)* Csontok törésével, botdareesenéssel ...

BROTT Tüdőszakadással.

HUFL A föld alig győzte nyelni a vérét ...

RÜPP *(az asszonyra való tekintettel)* Hufl, uram! HUFL Csak azt akartam mondani, megtettük, ami tő-

lünk tellett; nem lehet mondani, hogy könnyű halála volt.

BROTT Csak az a baj, hogy nem volt rá ítélet. Csak úgy a magunk esze után ütöttük agyon. Igaz, hogy ebben körülbelül egyformán vette ki mindenki a részét, de azért mégis, nem száll-e átok a fejünkre, ami-ért ítélet nélkül ... ?

RÜPP *(neki szólt a kérdés, föláll)* Hm... Hm ... Emmenthal bírása ítéletet hirdet. *(Mind fölállnak)* Az idegen, legyen a neve átkozott, rontást hozott Emmenthalra, azonkívül lemetszette Drapp Jeremiás hóhér és sajtmeister uram fejét; majd az új sajt receptjét az áldozat nyakából leakasztotta, s világgá akart szökni. Bűne világos, büntetése halál. De mert Emmenthal-nak pillanatnyilag nincs hóhéra, az ítélet hajtassék végre közösen Emmenthal tisztségviselőinek keze által az Emme partján bőven található, jól kézhez álló, éles kövekkel. *(Brotthoz)* Most már van ítélet. Rendben van így, Brott uram?

BROTT Rendben van, bíró uram. Nagy ítélet. Példás ítélet.

HUFL Tiszta szerencse, hogy éppen így csináltuk! RÜPP *(előveszi a börtököt)* Ez az a börtök, amit a gyilkos levett Drapp uram nyakából, illetve, ahogy a lejtét lecsapta, már nem is kellett levenni, mert nem volt., ami tartsa; mi aztán levettük a gyilkos nyakából. Az új sajt receptje. A megboldogult akarata szerint Emmenthalra száll.

HUFL *(elérzékenyülve)* Egyharmad sajt, kétharmad lyuk ...

FLAMM *(megindultan)* Három rappenből kilenc ... RÜPP *(előveszi Gegenkäser pénzes erszényét)* Ez is a bűnös nyakában volt. Két aranyat találtunk benne. A két aranyat őrizze Brott kincstartó uram két éven át, hátha lopott pénz és valaki még jelentkezik érte. Két év után egy arany illesse Emmenthal vezetőségét, s használtassék föl a kőz javára; egy arany illesse az özvegyet kárpótlásul Drapp uramért. Egyetértének, mester uraim? *(Mind bólintanak)*

FLAMM *(ő bólint legnagyobbat)* Egyetértünk. Drappné asszony még fiatal, özvegy asszonynak meg még fia-

talabb. Jó lesz az az arany hozománynak, ha még egyszer férjhez akarna menni.

ÉVA Soha! Akihez férjhez mentem, annak lecsapták a fejét, aki tetszett, azt agyonverték. Nekem már egy életre elegendő van a férfiaktól.

R^ÜPP *(újra kézbe veszi a receptes tokot. Szomorúan tűnődve)*
...Ha olvasni tudnánk! *(Kérdően néz a többiekre, a többiek kérdően néznek vissza rá)*

ÉVA Nekem eszembe jutott valami! *(Mind Évára néz-nek)*
Lehet, hogy gyerekem lesz! *(A férfiak újra egymásra néznek, de kissé zavartan)* Drapp Jeremiás, az én megboldogult jó uram, tudós természetű ember volt ugyan, s az igaz, hogy a nászéjszakán többször is elájult, de azért tudott ő nemcsak tudós lenni, s azt igazán nem mondhatnám, hogy a nász dolgában, amíg a feje megvolt, adósom maradt volna. *(A mesterek szemérmesen lehajtják a fejüket)* Az éri családban pedig minden asszony mindig derekasan helyt-állt az ura oldalán. A nagyanyámnak tíz gyereke volt, anyámnak is kilenc. Így egyáltalán nem lehetetlen, hogy gyerekünk lesz, nekem és Drapp Jeremiás uram-nak. Es ha gyerekünk lesz, fiú lesz, mert nálunk a családban mindenütt fiú volt az első gyerek. S ha fiú lesz, tudós lesz, mint az apja, és ő majd elolvassa a receptet.

BROTT Az még legalább húsz esztendő!

R^ÜPP Mégis jobb, mintha idegen kézre jutna. Időnk van elég.
(Éva nyakába akasztja a receptet, amit Éva

go^odosan elbújtat a blúza alatt. Flamm uram szíve-sen cserélne helyet a recepttel) Órizzte, Drappné asszony.

HUFL *(széttérpesztett ujjakkal teszi kezét az asztalra, számolni próbál)* Húsz év az, annyi, mint ...

ÉVA Ó, húsz év az nem is olyan sok idő. Ötszáz év múlva, mikor az emmenthali sajt feltalálásának jubileumát ünneplik majd az emberek, senkit nem fog már érdekelni, hogy tulajdonképpen húsz évvel később, vagy korábban kezdődött az egész.

HUFL Ötszáz év! Mit nem mond?! Ki emlékszik akkor már miránk?

BROTT *(legyint)* És hol lesz akkor már a mi sajtunk...?

ÉVA *(a színpad elejére jön, kilépve eddigi szerepéből, tárgyilagos hangon szól a közönséghez)* Idézet az Élelmezéstudományi Lexikon legújabb kiadásának második kötetéből, 386. oldal: Emmenthali sajt. A száraz, kemény sajtok csoportjába tartozik. Színe egyenlete-sen halványsárga. Jól vágható, ízleléskor a szájból könnyen omlik. Legfőbb jellemzői: az enyhén édes-kés, édeskés-kesernyős íz, valamint a metszéspapján látható cseresznyeszem nagyságú, sima felületű, egyenletesen eloszló lyukak. Nevét feltalálásának helyéről, az Emme folyó völgyéről, Emmenthalról kapta. Ma már elterjedt az egész világon.

Függöny

Felelős kiadó: Siklósi Norbert, a Lapkiadó Vállalat igazgatója

Borsod megyei Nyomihari Vállalat. Miskolc - 1982 — Felelős vezető: Kilián igazgató - 517